

TARTU ÜLIKOOL
Majandusteaduskond

Kätlin Eveli Epner

JÄTKUSUUTLIKKUSE INFO KAJASTAMISE PRAKTIKA BALTI RIIKIDE PANKADES

Bakalaureusetöö

Juhendaja: dotsent Kertu Lääts

Tartu 2022

Olen koostanud töö iseseisvalt. Kõik töö koostamisel kasutatud teiste autorite tööd, põhimõttelised seisukohad, kirjandusallikatest ja mujalt pärinevad andmed on viidatud.

Sisukord

Sissejuhatus.....	4
1. Jätkusuutlikkuse info kajastamise teoreetilised lähtekohad.....	5
1.1. Jätkusuutlikkuse kontseptsioon.....	6
1.2. Jätkusuutlikkuse info kajastamise eesmärk ja olulisus.....	8
1.3. Jätkusuutlikkuse info kajastamise senine praktika pankade aruannetes ja veebilehtedel ..	11
2. Balti riikide pankade jätkusuutlikkuse info kajastamise praktika aastatel 2019–2021.....	20
2.1. Uuringu meetodika.....	20
2.2. Pankade aruannete analüüsi tulemused ja järeldused.....	25
2.3. Pankade veebilehtede analüüsi tulemused ja järeldused.....	33
Kokkuvõte.....	42
Viidatud allikad.....	45
Lisa A. Valimis olevad pangad ja analüüsitud jätkusuutlikkuse info kajastamise allikad	52
Lisa B. Koostatud kodeerimisjuhend.....	54
Lisa C. Kodeerimisjuhendi kaudu kogutud andmed.....	56
Lisa D. Pankade jätkusuutlikkuse näitajate koguarv aruannetes ja veebilehtedel	66
Summary.....	67

Sissejuhatus

Jätkusuutlikkus (ingl *sustainability*) on mõiste, mis aina prominentsemalt meedias ja organisatsioonide veebilehtedel esineb. Tekkinud surve keskkonna- ja sotsiaalsete probleemide leevendamiseks on suunanud tähelepanu ettevõtete äritegevusele ning strateegiatele. Muretsedes tulevaste põlvkondade ressursside pärast lõi ÜRO tegevuskava 2030. aastani, et toetada säästvat arengut 17 eesmärgiga, mis näitab, et globaalsel tasandil on jätkusuutlikkusel suur olulisus (United Nations Department of Economic and Social Affairs, n.d.). Tegevuskava elluviimiseks on pandud suur vastutus ettevõtetele, et nad oma äritegevusega aitaksid neid eesmärke ellu viia.

Jätkusuutlike tegevuste info kajastamine aruannetes ja veebilehtedel on osutunud heaks viisiks, kuidas organisatsioonid saavad sidusrühmadele sel teemal oma tegevusest ja kaasnevatest mõjudest aru anda. Ärinõustamisfirma KPMG 2020. aasta uuring näitas, et maailma 250 suurima ettevõtte seas on ka jätkuvalt kasvutrendis säästliku äritegevuse näitajate kajastamine, mida teevad neist juba 96%. Täiendades Euroopa Komisjoni 2014/95/EU direktiivi, 2023. majandusaastast hakkavad kehtima uued rangemad nõuded, mille kohaselt suured organisatsioonid peavad esitama aruandes infot nende sotsiaalsest vastutustundlikkusest ja keskkonnavalasest mõjust vastavalt Euroopa Liidu jätkusuutlikkuse aruandluse standarditele (European Parliament, 2022). Kuid hetkel oluliste jätkusuutlikkuse näitajate arusaadavaks kajastamiseks lähtutakse erinevatest raamistikest ning standarditest, millest kõige populaarsem on seni *Global Reporting Initiative* (GRI) aruandlusraamistik (KPMG IMPACT, 2020).

Käesolevas töös on vaatluse alla võetud pangad, kuna oluliste finantsteenuste pakkujana vahendajate rollis omavad nad suurt mõju ühiskonna ja keskkonna arengule ning lisandväärtuse tekitamisele. Pankade eripäraks teiste ettevõtete ees on nende võime jätkusuutlikkusesse panustada ka kaudselt oma klientide kaudu. Seega pankade ulatuslikuma mõjuga äritegevus on oluline nende sidusrühmade jaoks, mistõttu pankade jätkusuutlikkuse info kajastamise praktika peab ka vastavalt standarditele olema arusaadav ja ulatuslik. Pankade jätkusuutlikkuse aruandlusest on välismaal varasemalt mitmeid uuringuid tehtud (Gunawan, Permatasari & Sharma, 2021; Lock & Seele, 2015; Matuszak & Rózańska, 2018; Novokmet & Rogošić, 2016), kuid pankade jätkusuutlikkuse info kajastamist veebilehtedel on vähe uuritud (Georgiadou & Nickerson, 2020). Eestis on varasemalt uurinud ettevõtete jätkusuutlikkuse info kajastamist veebilehtedel ning selle seost majandusliku edukusega oma magistritöös Pajur ja Saaroja (2020) ning bakalaureusetöös Kurvits (2016). Börsiettevõtete jätkusuutlikkuse aruandluse arengut aastatel

2008–2018 uuris Saveljeva (2020) ja Eesti ettevõtete jätkusuutlikkuse kajastamise praktika kohta tegi magistritöö Gross 2017. aastal. Käesolevas töös vaadeldakse jätkusuutlikkuse kolme põhilise valdkonna näitajaid: majanduslikke, sotsiaalseid ja keskkondlikke.

Käesoleva töö eesmärk on anda ülevaade Balti riikides tegutsevate pankade jätkusuutlikkuse info kajastamise praktikast, põhinedes GRI raamistikule. Jätkusuutlikkuse info kajastamise praktika hõlmab jätkusuutlikkuse näitajaid aruannetes ja pankade veebilehtedel. Kogutud andmete põhjal koostatakse võrdlus riikide ning pankade vahel ja aruannetes ning veebilehtedel kajastatava info alusel. Lisaks hinnatakse jätkusuutlikkuse aruandluse arengut 2019.–2021. aastate aruannetes.

Eesmärgi täitmiseks on püstitatud järgmised uurimisülesanded:

- tutvustada jätkusuutlikkuse kontseptsiooni;
- anda ülevaade jätkusuutlikkuse info kajastamise eesmärgist ja olulisusest;
- kirjeldada GRI jätkusuutlikkuse näitajaid pankade aruannetes ning veebilehtedel;
- anda ülevaade vajalikest jätkusuutlikkuse aruandluse andmetest ja meetodikast;
- koguda andmeid pankade aruannetest ning veebilehtedelt;
- analüüsida kogutud jätkusuutlikkuse info kajastamise andmeid ja tulemusi;
- anda ülevaade pankade jätkusuutlikkuse aruandluse praktikast.

Bakalaureusetöö koosneb kahest osast. Teoreetilises osas tutvustatakse jätkusuutlikkuse kontseptsiooni ja selle aruandluse eesmärki, olulisust ning näitajaid. Sealhulgas antakse ülevaade ka varasematest uuringutest sel teemal. Töö empiirilises osas esitletakse uurimuse meetodikat, põhjendades valimi koostamist ning kasutatavat andmekogumismeetodit. Seejärel kogutud andmete põhjal esitatakse tulemuste analüüs ning järeldused. Autor uurib valitud pankade veebilehti ja 2019.–2021. aastate aruandeid, et analüüsida ning võrrelda neis kasutatud jätkusuutlikkuse näitajaid vastavalt GRI raamistikule. Empiiriline osa põhineb pankade avalikkusele jagatud informatsioonil.

Märksõnad: jätkusuutlikkus, säästev areng, jätkusuutlikkuse aruandlus, jätkusuutlikkuse info veebilehtedel, pankade jätkusuutlikkus, jätkusuutlikkuse näitajad.

1. Jätkusuutlikkuse info kajastamise teoreetilised lähtekohad

Jätkusuutlikkuse info kajastamise mõte on organisatsioonidel säästva arengu eesmärkide saavutamiseks oma tulemusi mõõta ja ettevõttesisestele ning -välistele huvigruppidele nendest ülevaadet anda. Selleks avalikustatakse aruannetes, kuidas ettevõtte on arvestanud oma tegevuses

säästlikkusega seotud teemasid ja millised olid majanduslikud, keskkondlikud ning sotsiaalsed mõjud. Enamasti on need organisatsioonid ka oma väärtustesse ja strateegiatesse sidunud jätkusuutlikkuse põhimõtete järgimise. (Euroopa Kontrollikoda, 2019) Järgnevalt antakse ülevaade jätkusuutlikkuse kontseptsioonist, aruandluse eesmärgist, olulisusest ning sisust.

1.1. Jätkusuutlikkuse kontseptsioon

Jätkusuutlikkusega arvestati juba enne selle mõiste kasutusele võtmist. Näiteks metsanduses tähendas jätkusuutlikkus seda, et ei võeta maha rohkem puid kui juurde kasvab. Esivanemad olid veel mures saagi väljasuremise pärast ja varased põllumehed pidid arvestama mulla viljakuse säilitamisega. Kuid loodusvarade kaitsmise kõrval nähti ka, et loodus on miski, mida vallutada. Viimane mõtteviis levis pigem läänekultuuris. Sellest ajast on majandusteaduse üheks uurimispunktiks on olnud, kuidas ressursside nappusega toime tulla. Üks tuntud näide on 1798. aastal Thomas Malthusi avalikustatud teooria massnälgimise kohta, kuna põllumajanduses polnud piisavalt ressursse, et kasvavat rahvastikku toita. (Kuhlman & Farrington, 2010)

Tänapäeva arusaam jätkusuutlikkusest pärineb 1987. aastal ÜRO avaldatud raportist „Our Common Future“. Kirjatükis defineeriti säästev areng järgmiselt: „Jätkusuutlikkus tähendab oleviku vajaduste rahuldamist, ilma kahjustamata tulevaste põlvkondade võimalusi oma vajadusi rahuldada“ (*Our Common Future: Report of the World Commission on Environment and Development*, 1987, lk 41). Dokumendi sisus kirjeldas Keskkonna ja Arengu Maailma komisjon eesotsas Gro Harlem Brundtlandiga, kuidas majanduslik areng peaks olema seotud keskkonna pikaajalise väärtuse kaitsmisega. Raporti eesmärk oli luua tegevuskava ülemaailmseks muutuseks.

2008.–2009. aasta finantskriisi tagajärjed on suurendanud huvi jätkusuutlike ärimudelite vastu ning huvigrupid pööravad üha rohkem tähelepanu säästvale ärijuhtimisele, mis võtab arvesse keskkonna-, sotsiaal- ja juhtimiskriteeriume (*environmental, social and governance – ESG*) (Carè, 2018; Esteban-Sanchez, Cuesta-Gonzalez & Paredes-Gazquez, 2017). Jätkusuutlikkuse mõiste tunnustus ja tähtsus on aina kasvanud ning sellest on saanud üks enim kõneainet pakkuvaid teemasid. Eksponentsiaalne rahvastiku kasv, globaalne soojenemine ja kasvav sissetulekute ebavõrdsus on kutsunud esile üha tungivamaid üleskutseid sotsiaalse õigluse ja keskkonnasõbraliku arengu järele (Carè, 2018).

Nähakse, et ettevõtetel on oluline roll oma äritegevusega säästva arengu eesmäärke toetada. Seega organisatsiooni kontekstis võib defineerida jätkusuutlikkust kui äristrateegiaid ja -

tegevusi, mis vastavad ettevõtte ning selle sidusrühmade tänastele vajadustele, kaitstes, säilitades ja suurendades inim- ning loodusressursse, mida tulevikus vaja läheb. (Siew, 2015) Levinud terminid on veel „tulemuste kolmikmõõde“ (*Triple Bottom Line*), „ettevõtte jätkusuutlikkus“ (*corporate sustainability*), „ettevõtte sotsiaalne vastutus“ (*corporate social responsibility – CSR*) ja „säästev areng“ (*sustainable development*).

Jätkusuutlikkus on ka aina rohkem muutunud pankade ärimudelite ja strateegiate osaks (Carè, 2018; Hummel, Laun & Krauss, 2021). Pankadel on vahendaja rollis võimalik soodustada või takistada jätkusuutlikku käitumist ning isegi põhjustada struktuurseid muutusi ühiskonnas. Nad saavad pakkuda nii-öelda transformatiivseid teenuseid, mis aitavad ka teistel lisandväärtust luua. (Bouma & Jeucken, 2017; Hummel et al., 2021; Zimmermann, 2019) Enamasti ettevõtted rakendavad keskkonnasäästlikke praktikaid, nagu taastuenergia ja vähene paberi kasutamine, sotsiaalsed tavad vabatahtliku tegevuse ja tervise juhtimise näitel ning ettevõtteväliselt heategevuslik annetamine ja sponsorlus. Pankadel on üldiselt samad tegevused, kuid nende põhitegevusega seotud tavadel on ulatuslikum mõju. (Zimmermann, 2019)

Pangad saavad investeerimise ja laenuandmise otsuste tegemisel arvestada jätkusuutlikkuse põhimõtetega, mida võib nimetada sotsiaalselt vastutustundlikuks investeerimiseks (*socially responsible investing – SRI*). SRI-de ajalugu algab 16. sajandist, kui Itaalia pangad kasutasid oma otsustusprotsessides juhisenäidet usueetikat. (Weber & Feltsmate, 2016) Tänapäeval võivad finantsasutused rakendada otsuste tegemisel negatiivseid kriteeriume, näiteks välistades tuumasektorit kliendina, ja positiivseid kriteeriume, nagu taastuenergia sektori kasvu soodustamist (Risi, 2020). Seeläbi mõjutavad pangad otseselt ettevõtete toimimist, prioriteete ning väärtusi (Davis & Kim, 2015).

Et parema tuleviku poole oleks lihtsam püüelda, lõi ÜRO raamistiku elanikkonna elujärje parandamiseks kogu maailmas ja kliimamuutuste ohtlike inimtegevusest tingitud mõjude leevendamiseks (United Nations, n.d.). 2015. aastal võtsid kõik ÜRO liikmesriigid kasutusele 17 eesmärki, mis olid paika pandud Säästva Arengu Tegevuskavas aastaks 2030. Sellega tunnustatakse, et vaesuse ja muu puuduse kaotamine peab käima käsikäes strateegiatega, mis parandavad tervist ning haridust, vähendavad ebavõrdsust ja ergutavad majanduskasvu. Seda kõike samal ajal, kui võideldakse kliimamuutustega ning töötatakse ookeanide ja metsade säilitamise nimel. (United Nations Department of Economic and Social Affairs, n.d.) Säästva

arengu eesmärkidega (*sustainable development goals* – SDG) on liitunud ka pangad, integreerides neid oma jätkusuutlikkuse aruandlusesse.

Säästva arengu eesmäärke jaotatakse tihti kolme dimensiooni: majanduslik, keskkondlik ja sotsiaalne. Tulemuste kolmikmõõtmelise teooria aluse pani John Elkington 1994. aastal. Majanduslik suund viitab ettevõtte finantstulemustele ja äritegevusele. Sotsiaalne aspekt osutab vastutustundlikkusele, kus indiviidide heaolu tõstetakse heade töötingimuste, tervishoiu, hariduse, inimõiguste ning kogukonna loomise kaudu. Keskkondlik dimensioon sisaldab äritegevuse mõju keskkonnale ja taastuvenergia kasutamist. Kolme valdkonda kujutatakse integreeritult ning üksteist tasakaalustavalt, kuna jätkusuutlikkuse toimimiseks on olulisel kohal koostöö erinevate ettevõtete ja sektorite vahel. (Elkington, 1997)

Seega jätkusuutlikkus on olnud aktuaalne teema juba üsna kaua, kuid on esile tulnud viimasel ajal kliima ja sotsiaalsete probleemide tõttu. Ettevõtetelt oodatakse vastutustundlikkust ja eelmainitud murekohtade leevenduseks meetmete kasutusele võtmist, tuginedes ÜRO säästva arengu eesmärkidele. Sealhulgas on pankadel veel suurem surve jätkusuutlike põhimõtete järgimiseks ning oma tegevustest aru andmiseks nende toodete ja teenuste ulatusliku mõju tõttu ühiskonnas.

1.2. Jätkusuutlikkuse info kajastamise eesmärk ja olulisus

Esimesed näited jätkusuutlikkuse info kajastamisest on 1890. aastate lõpust, kui Ameerika terase- ja Austraalia kaevandusettevõtte jagasid oma aruannetes sotsiaalse vastutuste põhivorme. Rohkem infot hakati avalikustama sidusrühmade surve tõttu pärast sotsiaalseid või keskkonna juhtumeid, nagu suured naftareostused. (Villiers & Maroun, 2017)

Varem oli panganduses jätkusuutlikkuse aruandlus enamasti vabatahtlik ja pigem levinud vaid suurtes kasumlikes pankades. Võrreldes teiste tööstustega liitusid pangad hiljem jätkusuutliku info kajastamise trendiga. Pankade jaoks polnud oma tegevuses säästva arengu põhimõtete järgimine nii oluline enne 2008. aasta finantskriisi. Pärast juhtunut oli vaja pankadel kaotatud usaldus sidusrühmade silmis taastada, mispärast hakati rohkem kaasama ja kajastama vastutustundlikku äritegevust. (Novokmet & Rogošić, 2016)

Üldiselt on organisatsioonide peamiseks eesmärgiks oma jätkusuutliku äritegevuse info jagamisel huvigruppidega säilitada läbipaistvaid suhteid ja seekaudu võita nende usaldust (Elkington & Wheeler, 2001). Ettevõtete jätkusuutlikkuse tulemused võivad mõjutada ka sidusrühmade silmis toote või teenuse kvaliteeti, mis omakorda võib mõju avaldada nõudlusele

ning ettevõtte aktsia hinnale. Mittefinantsiliste andmete jagamine näitab, et ettevõtted on nõus suhtlema ning tegelema sotsiaalsete probleemidega. Organisatsioonidel, mida peetakse samaaegselt nii turul kui ka ühiskonna jaoks edukateks, võib tekkida vähem hõõrdumist ning probleeme ärisuhetes tarnijate, ametiasutuste ja muude sidusrühmadega. Selle tulemusel võivad ettevõtted püüda saavutada konkurentsieelist võrreldes teistega, kes ei tegele jätkusuutliku tegevusega või ei kajasta oma saavutusi piisavalt tõhusalt. (Herzig & Schaltegger, 2011) Ka varasemad uuringud toetavad väidet, et sidusrühmade kaasamine ja keskkondlike mõjude mõõtmine on ettevõttele olulised, sest nii püsivad nad konkurentsivõimelisena ning hoiavad head mainet (Bătae, Dragomir & Feleagă, 2021; Vissak, 2005).

Pankade jätkusuutlikkuse info kajastamise ja tulemuslikkuse seose uuringute tulemused näitavad, et sel on üldiselt ettevõtetele positiivseid mõjusid (Huang, 2019). Esteban-Sanchez jt (2017) leidsid, et investorite silmis pankade atraktiivsus suurenes, kui nad arvestasid juhtimisel sotsiaalse vastutustundlikkusega ning kogukonda panustamisega. Lisaks tõstsid need tegevused töötajate pühendumust ettevõttele ning seeläbi suurendati kasumlikkust. Tulemuste põhjal järeldasid autorid, et aktsionärid ja töötajad on pangandussektoris kõige olulisemad huvigrupid, kelle silmis oma maine säilitamiseks tasub jätkusuutlikest tegevusest ülevaadet anda.

Siiski sotsiaalse valdkonna info kajastamise kasulikkuse kohta on ka vastandlikke uuringutulemusi. Buallay (2018) uuris Euroopa Liidu pankade jätkusuutlikkuse aruandluse ja majandusliku tulemuslikkuse seost. Uuringu põhjal sai Buallay teha mitmeid järeldusi, nagu ESG kriteeriumitest juhtimise info avalikustamine oli negatiivselt seotud tulemuslikkusega. Samuti Buallay leidis, et sotsiaalsete valdkondade kajastamisega pangad ei saavutanud suuremat edu, kuna eelkõige paistis, et pangad keskendusid enda jaoks olulistele teemadele ja sellega kaasnesid hoopis suuremad kulud. Bătae jt (2021) uuringus tehti järeldused, et kliendid ja investorid ei pööra nii suurt tähelepanu töötajate heaolu, inimõiguste ja kogukonda panustamise aspektidele pankade jätkusuutlikkuses. Mistõttu nende tööde põhjal paistab, et sotsiaalne vastutustundlikkus panganduses ei olegi sidusrühmade jaoks nii oluline ega suurenda majanduslikku tulemuslikkust. Seega ESG dimensioonides juhtimise ja sotsiaalse valdkonna andmete kajastamise kasulikkus panganduses on veel selgusetu.

Üksmeelel ollakse jätkusuutlikkuse keskkondliku valdkonna info kajastamise mõjude osas. Huang (2019) koostas metaanalüütilistest uuringutest kokkuvõtte, milles ta järeldas, et suurim positiivne seos jätkusuutlikkuse valdkondadest ettevõtte finantstulemustega on

keskkondlikul teguril. Buallay leidis ka, et kõige kasulikum oli avaldada infot keskkonnasäästlikest tegevustest, kuna see suurendas rohkesti panga turuväärtust sidusrühmade silmis. Samuti on positiivne mõju pankade äri tulemuslikkuse jaoks jätkusuutlikkusega arvestatavate keskkondlike projektide finantseerimisega Nizam jt (2019) uurimuse tulemusel.

Väliste teguritena mõjutavad ettevõtteid oma säästva arengu tulemuste avaldamisel veel mitmed nõuded. Eestis raamatupidamise seadus § 24 (Raamatupidamise seadus, 2012) eeldab auditeerimiskohustusega ettevõtetel aruannetes keskkonnaga ja töötajatega seotud teemadel mitterahaliste näitajate kajastamist. Sama nõuab ka Lätis raamatupidamise seadus § 55 (Law on the Annual Financial Statements and Consolidated Financial Statements, 2015) ja Leedus § 23 (Law of the Republic of Lithuania on Financial Reporting by Undertakings, 2015). Uurides Eesti ettevõtete jätkusuutlikkuse info kajastamist, leidsid Lääts, Gross ja Haldma (2017), et pigem esitataksegi mitterahalisi näitajaid aastaaruannetes tegevusaruande osas, mida saab põhjendada kohaliku raamatupidamise seadusega.

Euroopa Liidus kohustab Euroopa Komisjoni 2014/95/EU direktiiv (Directive 2014/95/EU, 2014) üle 500 töötajaga organisatsioonidel informatsiooni avaldamist oma äritegevuse sotsiaalsetest ja keskkondlikest mõjudest. Lisaks tegi Euroopa Komisjon 2021. aastal ettepaneku uueks direktiiviks, millega luuakse Euroopa Liidu jätkusuutlikkuse aruandluse standardid. Sellega lisandub nõue jagada jätkusuutlikkuse näitajaid ettevõtetel, kellel on täidetud vähemalt kaks tingimust järgnevast kolmest: üle 250 töötaja, varade maht üle 20 miljoni euro ja käive üle 40 miljoni euro. Uus aruandluskord hakkab kehtima 2023. majandusaastast. Väiksematele börsil noteeritud ettevõtetele rakenduvad uued nõuded 2026. aastast. Jätkusuutlikkuse aruannet peavad hakkama ka vandeaudiitorid auditeerima. (European Parliament, 2022)

Jätkusuutlikkuse näitajate avalikustamine pole vaid sidusrühmadele suunatud, vaid ka abiks ettevõtetel oma tegevuste tulemuslikkuse mõõtmiseks. Andmete kogumise ja analüüsimisega luuakse suurem läbipaistvus, mis toetab ettevõttesisest informatsiooni ning kontrollprotsesse. Jätkusuutlikkuse aruandlus võib suurendada töötajate ja juhtide teadlikkust ning motivatsiooni. Samuti võib viia muudatusteni strateegias ja normides, mis suurendavad ettevõtte tulemuslikkust parema riskijuhtimisega. (Herzig & Schaltegger, 2011)

Jätkusuutlikkuse info kajastamine on ka probleemina esile toonud rohepesu nähtuse. Rohepesu (ingl *greenwashing*) on sidusrühmade eksitamine organisatsiooni jätkusuutlike

praktikate ja keskkondlike mõjude osas. Sellised ettevõtted reklaamivad end vastutustundlikena, kuid tegelikkuses nende äritegevus pole kooskõlas jätkusuutlike põhimõtetega ega saavutata lubatud tulemusi. Seda tehakse üldjuhul eesmärgiga suurendada oma kasumlikkust ning vastata sidusrühmade ootustele ilma jätkusuutlikkuse panustamata. Kuna jätkusuutlikkuse info kajastamise peamisi eesmärke on luua läbipaistvaid ja usaldusväärseid suhteid oma huvigruppidega, siis rohepesu võib mõjuda hävitavalt ettevõtte mainele, kui selgub, et see oli kõigest turundus. (Aggarwal & Kadyan, 2014)

Rohepesu vältimiseks aga Khan jt (2020) järeldasid, uurides Bangladeshi pankade jätkusuutliku aruandluse kvaliteeti, et on vaja jätkusuutlikkuse info kajastamist rohkem reguleerida. Ettevõtted peaksid saama välistelt osapooltelt rohkem tagasisidet jätkusuutlike praktikate ja info kajastamise osas, et veenduda läbipaistvuses ning usalduses. Kuid Wu ja Shen (2013) oma uuringus leidsid, et panganduses heatahtliku jätkusuutlikkuse aruandluse tulemusel pankade kasumlikkus suurenes, kuid rohepesu tegevad pangad ei saanud sellest mingit kasu ega kahju. Seega pankadel on pigem kasulik panustada jätkusuutlikkusse nii heade suhete ja maine parandamiseks kui ka kasumlikkuse suurendamiseks.

Üldiselt on jätkusuutlikkuse info kajastamise eesmärgiks ettevõtetel huvigruppidele oma tegevustest ülevaadet anda heade suhete säilitamiseks. Kuid suurtelt organisatsioonidel nõuavad ka jätkusuutlikkuse aruandlust seadused ning direktiivid. Säästva arengu aruandlus on veel organisatsioonidele ja pankadele oluline, kuna varasemad uuringud on leidnud sel positiivseid mõjusid tulemuslikkusele ning ka kasu ettevõttesiseselt.

1.3. Jätkusuutlikkuse info kajastamise senine praktika pankade aruannetes ja veebilehtedel

Jätkusuutlikkusega seotud infot jagavad ettevõtted avalikult peamiselt kas oma aastaaruannetes või eraldi aruandena. Kuid aina rohkem leiab vastutustundlikkuse näitajaid ka ettevõtete veebilehtedel ja meediast ning kasutatakse turunduslikel eesmärkidel.

Paljudes riikides pole jätkusuutlikkuse info kajastamine kohustuslik ja vabatahtliku aruandluse tulemused ei pruugi olla hästi võrreldavad. Ettevõtete kestlikkuse näitajate arusaadavaks ning ühtseks kajastamiseks on arendatud erinevaid vahendeid.

Aruandlusraamistikud üldiselt pakuvad juhiseid, kuidas andmeid kajastada ja mõõta. Standardid on loodud formaalsemaks avalikustamiseks, mis näitavad erinevate mõõdikute nõudmisi, eripärasusi, et püüdlused oleksid pidevalt saavutatavad. Hinnangud ja indeksid on kolmandalt osapoolt, kes hindab ettevõtte jätkusuutlikkuse tulemust. (Siew, 2015)

Aruandlusraamistike hulgast kõige populaarsem ja arenenum on *Global Reporting Initiative* (GRI). GRI asutati 1997. aastal eesmärgiga luua ülemaailmselt kohaldatav raamistik. Sellest ajast on arendatud neli GRI versiooni, pidevalt täiendades näitajate kriteeriume. (Siew, 2015) GRI aruandes kajastatavad andmed põhinevad varasemalt mainitud tulemuste kolmikmõõtmele (Global Reporting Initiative, 2011).

Veel on jätkusuutlikuks aruandluseks tuntud juhendid ÜRO Global Compact 10 põhimõtet toetamaks säästva arengu eesmärke, ISO 26000 juhised sotsiaalseks vastutuseks ning OECD suunised rahvusvahelistele ettevõtetele (Novokmet & Rogošić, 2016). Võrreldes teiste standardite ja juhistega võib GRI puhul eelistena välja tuua, et tegemist on sõltumatu ning globaalselt rakendatava raamistikuga olenevalt tööstusest ning ettevõtte suuruselt. Lihtsa ülesehitusega aruandlusraamistikku on mugav kohandada vastavalt organisatsiooni jätkusuutlikkuse valdkondadele. (Global Reporting Initiative, n.d.) GRI on loonud ka sektorispetsiifilisi juhendeid, mille hulgas on eraldi raamistik finantsteenuste pakkujatele (Global Reporting Initiative, 2013).

Organisatsiooni jätkusuutlikkuse tulemuste esitamiseks valitakse asjakohased näitajad, mis erinevad üldjuhul tavapärasest majandusaruande sisust. Jätkusuutlikkuse majanduslikus dimensioonis küll esitatakse finantsilised andmed, nagu tulud, kulud, jaotamata kasum, töötasud, annetused, investeeringud ja rahalise abi saamine. Kuid kajastatakse ka mittefinantsilisi näitajaid, näiteks ettevõtte turul kohalolekuga seotud infot ehk algtaseme töötaja palga suhe soopõhiselt ning võrdluses piirkonna miinimumpalgaga, ja organisatsiooni kaudne majandusmõju oma tegevustega. (Global Reporting Initiative, 2011) Sektorispetsiifilises juhendis on näitajaid samuti jätkusuutlikkusega seotud toodete ja teenuste rahalise väärtuse ning kogukonna investeeringute eesmärkide, oodatavate tulemuste ja nende hindamise kohta (Global Reporting Initiative, 2013).

Lock ning Seele (2015) leidsid Saksamaa ja Šveitsi pankade ning kindlustusfirmade jätkusuutlikkuse aruandlust uurides, et suurem osa aruandest olid majanduslikud näitajad ja ettevõtte ülevaade (39%), seejärel 23,6% sotsiaalsest dimensioonist ning 17,8% keskkondlikust. Autorid järeldasid, et selle põhjuseks võib olla finantskriisi tagajärjel pankade tegutsemise kahtluse alla panemine, mistõttu sidusrühmadele pakuvad finantstulemused suuremat huvi. Indoneesia pankade jätkusuutlikkuse aruandlust GRI raamistiku põhjal uurides, leidsid Gunawan, Permatasari ja Sharma (2021) samuti, et peamiselt kajastatakse majanduslikke näitajaid. Kõige rohkem oligi kajastatud majandustulemuste aspekti, seejärel kaudset

majandusmõju taristusinvesteeringute või -teenuste kaudu ja siis kohaliku kogukonna esindajate osakaalu juhtkonnas. Kõige vähem oli näitajaid kliimamõjudest majanduslikule aspektile ning kohalike tarnijatega koostööst. Eesti ettevõtete jätkusuutlikkuse info kajastamise uuringus samuti näitasid tulemused, et aruannetes pannakse finantstulemustele rohkem rõhku. (Lääts, Gross & Haldma, 2017). Tabelis 1 on ülevaade GRI majandusliku dimensiooni näitajatest, mille kajastamist on erinevad autorid pankade jätkusuutlikkuse aruandluses rohkem uurinud ning mida arvestatakse ka käesoleva töö empiirilises osas näitajate valikul. Töö autor on näitajad tabelis vastavalt nende sisule grupeerinud, et oleks mugavam neid süstematiseerida ja hiljem nende jaotuste põhjal järeldusi teha.

Tabel 1

GRI jätkusuutlikkuse majanduslikud näitajad ja nende kaasatus uuringutes

Jaotus	GRI aspekt (standardi nr)	Näitaja	Tagesson jt (2009)	Novokmet ja Rogošić (2016)	Zimmermann (2019)	Dropulić ja Čular (2019)	Gunawan, Permatasari ja Sharma (2021)
Rahaline	Tooteportfoolio (FS7/FS8)	Jätkusuutlikkuse toodete/teenuste rahaline väärtus		✓			✓
		Tulud		✓	✓	✓	✓
	Majandustulemused (201)	Tegevuskulud		✓	✓	✓	✓
		Töötasud		✓		✓	✓
		Investeeringud kogukonda		✓	✓	✓	✓
		Maksud riigile ja rahastajatele		✓		✓	✓
	Finantsmõjud ja -riskid ja võimalused		✓	✓	✓	✓	
Mitterahaline	Tarnijate hindamine (204/308/407)	Tarnijatega seotud poliitika	✓	✓		✓	✓
	Kaudne majandusmõju (203)	Taristusinvesteeringud ja nende mõju	✓	✓		✓	✓
	Tooteportfoolio (FS6)	Tooteportfoolio		✓			✓

Allikas: Autori koostatud tabel Dropulić & Čular (2019), Global Reporting Initiative (2021), Gunawan, Permatasari & Sharma (2021), Novokmet & Rogošić (2016), Tagesson jt (2009) ja Zimmermann (2019) tööde põhjal

Sotsiaalsed tulemusnäitajad on eelkõige seotud tööjookasutuse, inimõiguste ja tootevastutusega. Töötajate puhul võib välja tuua andmeid tööjõu volavusest, vanuserühmadest, soo osakaalust, puudumiste määradest, haridusvõimalustest ning võrdsest tasustamisest. Inimõiguste alaste tegevuste näitajad on eelkõige ettevõttesisene hindamine ja koolitamine ning eetiliste koostööpartnerite valik. Ühiskonna jaoks saab mõõta tegevusi, milles kaasati kohalikku kogukonda. Tootevastutuse puhul jagatakse infot toodete ja teenuste ohutuse ning nõutele vastavuse kohta. (Global Reporting Initiative, 2011) Finantsteenuste pakkujatele sotsiaalses dimensioonis on veel näitajaid toimunud pangaröövide ja teiste võimalike kriminaalsete tegevuste ning finantstoodete ja -teenuste õiglase disaini ning müügi eeskirjade kohta (Global Reporting Initiative, 2013).

Dropulić ja Čular 2019. aastal leidsid, et Horvaatias kindlustussektori ettevõtted sõltuvad suuresti oma inimressurssidest, mistõttu see oli kõige tugevam osa nende jätkusuutlikkuse aruannetes. Kõige läbipaistvamad ollakse töösuhete, soolise võrdõiguslikkuse ja töötajate koolitamise ning harimise puhul. Poola pankade uuringus järeldasid autorid, et kõige rohkem avaldati infot kogukonda panustamisest. Valimis kahekümnest pangast vaid pooled informeerisid sidusrühmi toodete, klientide ja töötajate jätkusuutlikkuse dimensioonidest. (Matuszak & Róžańska, 2018) Indoneesia pankades GRI sotsiaalseid näitajaid uurides Gunawan, Permatasari ja Sharma (2021) said tulemuseks, et olulised mõõdikud olid tööjõu palkamine ning volavus, seejärel töötajate koolitustunnid ja hüved. Veel paljud pangad kajastasid näitajaid kogukonda panustamisest, korrupsioonivastastest koolitustest, kliendiandmete kaitsest ning kliendi rahulolust. Vähem oli kajastatud mõõdikuid inimõiguste teemadel. Kuid Indoneesia pankade puhul oli oluline arvestada, et paljusid sotsiaalseid näitajaid nõuavad kohalikud seadused. Tabel 2 kajastab uuringutes kasutatud sotsiaalse dimensiooni näitajaid, tuginedes GRI vastavatele kategooriatele. Samuti on tabelis 2 mainitud näitajad aluseks pankade jätkusuutlikkuse aruandluse uurimiseks käesoleva töö empiirilises osas.

Tabel 2

GRI jätkusuutlikkuse sotsiaalsed näitajad ja nende kaasatus uuringutes

Jaotus	GRI aspekt (standardi nr)	Näitaja	Novokmet ja Rogošić (2016)	Matuszak ja Róžańska (2018)	Dropulić ja Čular (2019)	Zimmermann (2019)	Gunawan, Permatasari ja Sharma (2021)
Töötajad	Töötajad (2-7)	Töötajate kokkuvõte – töösuhted, sugu, piirkonnad jne	✓	✓	✓		✓
	Töehõive (401)	Töötajate areng ja heaolu	✓	✓	✓		✓
		Koolitamine ja haridus (404)	Töötajate koolitamine	✓	✓	✓	
	Mitmekesisus ja võrdsed võimalused (405)	Võrdõigusega arvestamine	✓		✓	✓	✓
Ühiskond	Kohalik kogukond (413)	Töötajate vabatahtlik tegevus	✓			✓	✓
		Kogukonda panustamine	✓	✓		✓	✓
	Sponsorlus ja toetused	✓	✓	✓	✓	✓	
Inimõigused (406–409)	Inimõiguste teemad	✓		✓	✓	✓	
Tootevastutus	Turundus ja märgistamine (417)	Toodete/teenuste õiglase disaini ja müügi eeskirjad	✓	✓	✓		✓
		Rahatarkuse arendamine	✓	✓			✓
	Kliendi privaatsus (418)	Kliendiandmete kaitse	✓	✓	✓		✓
	Sektorspetsiifiline tooteportfoolio (FS2/FS4)	Sotsiaalsete riskide hindamine	✓		✓		✓
	Töötajate koolitamine sotsiaalsete poliitika rakendamiseks	✓		✓		✓	

Allikas: Autori koostatud tabel Dropulić & Čular (2019), Global Reporting Initiative (2021), Gunawan, Permatasari & Sharma (2021), Novokmet & Rogošić (2016), Tagesson jt (2009) ja Zimmermann (2019) tööde põhjal

Keskkonnavalased näitajad sisaldavad nii ettevõttesiseseid tegevusi kui ka nende väliste keskkonnamõjude mahtusid. Aruandes kajastatakse keskkondlikus dimensioonis kasutatud materjalide mahtu, energiaallikate, vee ning kütuse tarbimist, heitgaasi ja jäätmete tekkimist ning keskkonnamõju vähendavate toodete ja teenuste arendamist. (Global Reporting Initiative, 2011) Lisaks eelnevalt välja toodud näitajatele oodatakse pankadelt infot keskkondlike riskide, poliitike rakendamise ja vastavuse kohta. Keskkondlike mõõdikute hulka lisandus ka täiendatud tooteportfoolio osa, vaadates lähemalt jätkusuutlikkust laenuportfellis ja investeerimisfondides. (Global Reporting Initiative, 2013)

Novokmet ja Rogošić (2016) leidsid suure Euroopa kommertsipanga UniCredit Groupi jätkusuutlikkuse aruannet GRI raamistiku põhjal analüüsid, et keskkondlikku dimensiooni oli kajastatud kõige vähem. Gunawan, Permatasari ja Sharma 2021. aastal said oma uuringus sama tulemuse, kuid keskkondlike näitajate seast kõige rohkem avaldati infot ettevõttesisese energia tarbimise ja selle vähendamise ning materjalide kasutamise kohta. Matuszak ja Róžańska (2018) uurisid Poolas tegutsevate pankade jätkusuutlikkuse info kajastamist internetis. Poola pangad samuti paistsid jätkusuutlikkuse aruandluses hoolivat keskkondlikust dimensioonist kõige vähem. Kuid valimis 60% kajastasid tegevusi eesmärgiga vähendada energia, vee ja materjalide tarbimist. Pooled pangad esitasid ka oma keskkonnapoliitika ning jäätmete vähendamiseks ja taaskasutuseks ettevõetavad tegevused. Vähem oli avaldatud näitajaid keskkonnavalastest koostööprojektidest, keskkondlike auhindade saamisest ja asjakohastest koolitustest ning sertifikaatidest. Esteban-Sanchez jt (2017) järeldasid, et kuna pangad ise otseselt ei põhjusta suuremahulist negatiivset mõju keskkonnale, siis kipuvad nad vähem neid näitajaid ka kajastama. Tabelis 3 antakse ülevaade GRI keskkondliku dimensiooni rohkem uuritud näitajatest ja teadustöödest, kus neid pankade aruandlust analüüsid kasutati. Tabel 3 samuti sisaldab näitajaid, mida töö autor uurib töö empiirilises osas.

Tabel 3

GRI jätkusuutlikkuse keskkondlikud näitajad ja nende kaasatus uuringutes

Jaotus	GRI aspekt (standardi nr)	Näitaja	Tagesson jt (2009)	Novokmet ja Rogošić (2016)	Matuszak ja Róžańska (2018)	Zimmermann (2019)	Gunawan, Permatasari ja Sharma (2021)
Ressursid ja jäätmed	Materjalid (301)	Kasutatud materjalid		✓	✓		✓
		Taaskasutus		✓	✓		✓
	Energia (302)	Taastuvenergia kasutamine		✓	✓		✓
		Energia tarbimine	✓	✓	✓		✓
	Vesi (303)	Vee tarbimine		✓	✓		✓
	Heitkogused (305)	CO ₂ jalajälje jälgimine	✓	✓		✓	✓
	Jäätmed (306)	Jäätmete mass ja vähendamine			✓	✓	✓
Keskkonnapoliitika ja -riskid	Negatiivse mõju leevendamine (2-25)	Toodete ja teenuste keskkonna mõju	✓	✓	✓		✓
		Keskkonnasõbralikud teenused ja tooted		✓	✓		✓
	Säästva arengu strateegia (2-22)	Keskkonnapoliitika	✓		✓		
	Sektorspetsiifiline tooteportfoolio (FS2/FS4/FS5)	Keskkondlike riskide hindamine	✓	✓			✓
		Töötajate koolitamine keskkonnapoliitikas		✓	✓		✓
		Suhtlus huvigruppidega keskkondlike riskide osas		✓	✓		✓
Sektorspetsiifiline audit (FS9)	Keskkonnapoliitika hindamise protseduurid	✓	✓			✓	

Allikas: Autori koostatud tabel Global Reporting Initiative (2021), Gunawan, Permatasari & Sharma (2021), Matuszak & Róžańska (2018), Novokmet & Rogošić (2016) Tagesson jt (2009) ja Zimmermann (2019) tööde põhjal

Varasemad uuringud on pankade jätkusuutlikkuse aruandlusest pigem leidnud puudujääke. Zimmermanni (2019) uurimuse tulemus näitas, et pangad ei ole piisavalt selgelt piiritlenud säästva arengu eesmärkide jaoks tehtavat tööd ning kasutamata jätnud olulised eesmärgid, millesse nad saaksid panustada. Rogošić (2014) oma uuringus leidis, et kommerts pangad esitasid harva eraldi jätkusuutlikkuse aruandeid ning pigem kajastavad jätkusuutlikkuse infot aastaaruannetes. 2016. aastal Novokmet ja Rogošić said oma uuringus tulemuseks, et UniCredit Group oli otsustanud integreeritud aruande kasuks – aruanne, mis kombineerib aastaaruande ja jätkusuutlikkuse aruande. Sellega kaasnes väiksem läbipaistvus ja mitmete oluliste kestlikkuse näitajate puudumine, kuigi need väidetavalt olid loodud põhinedes GRI raamistikule. Probleemina tõid Gunawan, Permatasari ja Sharma (2021) välja, et jätkusuutlikkuse aruandluses puuduvad standardiseerimine ja kindlad juhised. Infot ning selle ulatust avalikustatakse vabatahtlikkuse alusel, seega on neid aruandeid raske võrrelda ja pankade jätkusuutlikkust hinnata.

Kui võrrelda pankade ja teistes valdkondades tegutsevate ettevõtete jätkusuutlikkuse aruandluse sisu, siis paistis Dabic jt 2016. aasta uuringus, et panganduses kasutatakse jätkusuutlikkuse aruandlust peamiselt sidusrühmade silmis maine kujundamise eesmärgil. Lock ja Seele (2015) võrreldes pankade aruandlust keemia tööstusega leidsid, et pankadel pole nii suurt tarneahela mõju, seega paistis, et panganduses pole veel harjutud esitama infot tööstuse riskidest piisavalt ulatuslikult.

Seega eelmainitud uuringute põhjal saab järeldada, et pangad saaksid veel arendada laialdasemat jätkusuutlikkuse info kajastamist oma aruannetes, kuna hetkel jätkusuutlikkuse näitajaid esitatakse erinevas mahus. Põhjuseks võib tuua jätkusuutlikkuse aruandluse ühtsuse ning reguleerimise puudumine. Selle puhul Euroopa Komisjoni täiendatud jätkusuutlikkuse aruandluse direktiiv võiks aidata uute standardite ja nõuetega luua ühtsemat ning põhjalikumat pankade jätkusuutlikkuse ülevaadet.

Ettevõtete veebilehed on heaks otseseks kommunikatsioonivahendiks, mida saab ka kasutada jätkusuutlikkuse info kajastamiseks (Liu, 2015). Selleks enamasti luuakse eraldi alamlehed, kus kajastatakse säästva arengu eesmärkidega kooskõlas äritegevusi. Ka teiste internetipõhiste lahenduste, nagu sotsiaalmeedia kaudu saab sidusrühmadega luua kahepoolset suhtlust, andes neile platvormi oma mõtete väljendamiseks (Liu, 2015). Veebilehtede kasutamise eeliseks aruannete ees on nende mugav info kättesaadavus ja ajakohasus, kuna sealset infot

pidevalt täiendatakse. Seetõttu veebilehed hakkavad isegi asendama ettevõtete traditsioonilisi kommunikatsioonivahendeid, nagu brošüürid ja infolehed. (Krätzig & Warren-Kretzschmar, 2014; Liu, 2015; Wanderley et al., 2008)

Tagesson jt (2009) said oma internetipõhise sotsiaalse vastutuse info jagamise uuringus tulemuseks, et Rootsi ettevõtete seas veebilehel jätkusuutlikkuse näitajate kajastamine on seotud organisatsiooni suurusega, kasumlikkusega, omandiõigusega ja tööstusvaldkonnaga. Nemat järeldasid, et näitajate avalikustamise ulatus suurenes ettevõtte suuruse kasvades, kuna nendel organisatsioonidel oli rohkem töötajaid, keda kaasata jätkusuutlikkuse andmete kogumisel. Samuti mõjutavad suuri ettevõtteid laiemad huvigrupid, mistõttu on rohkem nõudlust nende tegevuste info kohta. Sarnased tulemused said ka Matuszak ja Róžańska 2018. aastal Poolas, et pankade jätkusuutlikkuse info kajastamise ulatus sõltus suuresti finantsasutuse suurusest ning lisaks asjaolust, kas panga aktsiad on kohalikul börsil või mitte.

Georgiadou ja Nickerson (2020) on ühed väheseid, kes on uurinud pankade veebilehtede kasutamist jätkusuutlikkuse info kajastamisel. Nad leidsid oma uuringus, et Araabia Ühendemiraatides kodumaised pangad võrreldes ülemaailmsete pankadega kajastasid jätkusuutlikkuse infot oma veebilehtedel minimaalselt (1–2 lehekülge). Kuid paistis ka, et valitsuse omandis olevad ja globaalsed pangad kasutasid CSR infot rohkem strateegiliselt, paigutades jätkusuutlikkuse näitajaid silmapaistvamalt ja kajastades infot ulatuslikumalt. Autorite valimis eraomandis olevad pangad ei kasutanud täies mahus veebilehtede eeliseid jätkusuutlikkuse info kajastamisel, mis näitas ka vähem pühendumust sotsiaalsete ja keskkondlike probleemidega tegelemisel.

Nende uuringute põhjal saab järeldada, et pankade jaoks on oma veebilehtedel jätkusuutlikkuse info kajastamine oluline hea maine ja suhtluse säilitamiseks oma huvigruppidega. Samuti uurimuste tulemused viitavad pankade jätkusuutlikkuse näitajate avalikustamise nõudlusele veebilehtedel, võimaldades huvilistele kättesaadavat ja ajakohast infot pankade äritegevuse mõjudest. Kuid jätkusuutlikkuse info ulatus sõltub suuresti panga suurusest ja omandist.

2. Balti riikide pankade jätkusuutlikkuse info kajastamise praktika aastatel 2019–2021

2.1. Uuringu metoodika

Käesoleva bakalaureusetöö empiirilises osas uuritakse Eestis, Lätis ning Leedus tegutsevate pankade jätkusuutlikkuse info kajastamise praktikaid aruannetes ja nende veebilehtedel. Lisaks vaadeldakse jätkusuutlikkuse aruandluse arengut kolme aasta jooksul.

Pankade avalikustatud jätkusuutlikkuse andmete määratlemisel kasutatakse teksti sisuanalüüsi, mis võimaldab välja selgitada näitajate jaotused ning esinemissagedused. Sisuanalüüs koosneb kolmest etapist: uurimisprogrammi koostamine, tekstide kodeerimine ja andmete analüüs ning interpreteerimine. (Kalmus, 2015) Sama lähenemist kasutasid ka Matuszak ja Róžańska (2018) Poola pankade ning Gunawan, Permatasari ja Sharma (2021) Indoneesia pankade jätkusuutlikkuse aruandlust internetiallikatest uurides.

Uuritav info on pärit pankade koostatud 2019.–2021. aastate parimatest jätkusuutlikkuse infot kajastavatest aruannetest ning veebilehtedelt (vt Lisa A). Kui pangal pole eraldi jätkusuutlikkuse aruannet vaadeldaval perioodil, siis uuritakse ainult 2019–2021 aastaaruandeid. Võimalusel eelistatakse integreeritud aruannet – aastaaruanne ja jätkusuutlikkuse aruanne koos. Seega andmeid kogutakse iga panga kohta kolmest vastava aasta aruandest. Kuid erinevate aruannete esitamise tõttu ei pruugi võrdlus päris täpne olla. Pankade majandusaasta aruannetest uuritakse eelkõige tegevusaruande osas kajastatud jätkusuutlikkuse valdkondade kohta infot, kuna Balti riikide aruandluse seadustes on suurtelt ettevõtetelt nõutud äritegevuse sotsiaalsete ja keskkondlike mõjude avaldamist. Kuid andmete kogumisel vaadatakse läbi ka kogu aruanne. Aruannetes kogutakse jätkusuutlikkuse näitajaid kolme valitud aasta jooksul, et hinnata aruandluse arengut. Arengut hinnatakse jätkusuutlikkuse näitajate arvu muutuse alusel, kuna käesolev teema on viimaste aastate jooksul muutunud sidusrühmadele olulisemaks. Seega uuritakse, kas suurenenud nõudlus on mõjutanud näitajate kajastamise ulatust.

Veel on vaatluse all pankade veebilehed, et analüüsida valitud jätkusuutlikkuse näitajaid vastavatelt alamlehtedelt. Kirjandusest selgus, et veebilehtede info kättesaadavus ja ajakohasus on muutnud need oluliseks suhtlusvahendiks sidusrühmadega. Seega on oluline ka uurida, millises ulatuses pangad kajastavad jätkusuutlikkuse infot oma veebilehtedel ning kuidas erineb sealne info ulatus aruannetes esitatust. Pankade kajastatud jätkusuutlikkuse näitajate võrdlust aruannetes ja veebilehtedel pole seni kirjandusest autor tuvastanud, mistõttu on hea võimalus

uurida lähemalt neid erinevusi. Veebilehtede sisuanalüüsi tehes, loeb autor läbi kõik alamlehed, mis võiksid sisaldada uuritavat infot, et mõni näitaja arvestamata ei jääks.

Andmete kogumisel lähtutakse GRI juhendi kõige uuemast versioonist G4 (Global Reporting Initiative, 2021) ning lisaks GRI sektorispetsiifilisest raamistikust (Global Reporting Initiative, 2013) ja teistes teadustöodes rohkem kasutatud näitajatest, mis jagunevad kolme jätkusuutlikkuse valdkonda: majanduslik, sotsiaalne ja keskkondlik. Kuna jätkusuutlikkuse aruandlus käesoleval hetkel pole nii rangelt reguleeritud ning esmasel pankade aruannete üle vaatamisel paistis, et neid näitajaid ei kajastata nii põhjalikult nagu GRI juhendis ette nähtud, siis näitajate valimisel autor lihtsustas ja üldistas uuritavaid näitajaid. Seega uurimiseks on valitud 10 majanduslikku, 14 sotsiaalset ning 13 keskkondlikku näitajat (vt Tabel 4), mis on grupeeritud nagu käesoleva töö alapeatükis 1.3. loodud tabelites ja mille põhjal koostas autor kodeerimisjuhendi (vt Lisa B). Iga dimensiooni siseselt on näitajad grupeeritud, et hiljem analüüsis saaks paremini hinnata kajastatavat infot. Lisaks kogutakse täienduseks üldiseid andmeid pankade ja nende jätkusuutlikkuse info kajastamise kohta. Seejärel luuakse võrdlus erinevate riikide, pankade ning ka aruannete ja veebilehtede vahel kajastatud jätkusuutlikkuse näitajate alusel.

Tabel 4

Valimisse kaasatud majanduslikud, sotsiaalsed ja keskkondlikud näitajad

Majanduslikud näitajad	Sotsiaalsed näitajad	Keskkondlikud näitajad
<p>Rahaline:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Tulud 2. Tegevuskulud 3. Personalikulud 4. Investeeringud kogukonda 5. Maksed riigile ja rahastajatele 6. Jätkusuutlikkuse mõjuga toodete/teenuste rahaline väärtus <p>Mitterahaline:</p> <ol style="list-style-type: none"> 7. Tarnijatega seotud poliitika ja tavad 8. Taristuinvesteeringud 9. Tooteportfoolio (sektorite, regioonide või suuruste kaupa) 10. Finantsmõjud, -riskid või võimalused kliimamuutuste tõttu 	<p>Töötajad:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Tööjõu kokkuvõte – töösuhted, piirkond, sugu, vanus 2. Töötajate voolavus 3. Töötajate areng ja heaolu 4. Töötajate koolitamine 5. Võrdõiguslikkusega arvestamine <p>Ühiskond:</p> <ol style="list-style-type: none"> 6. Töötajate vabatahtlik tegevus 7. Kogukonda panustamine 8. Sponsorlus ja toetused 9. Inimõigustega arvestamine <p>Tootevastutus:</p> <ol style="list-style-type: none"> 10. Kliendiandmete kaitse 11. Tegevused rahatarkuse arendamiseks 12. Toodete ja teenuste õiglase disaini ja müügi eeskirjad 13. Protseduurid sotsiaalsete riskide hindamiseks 14. Töötajate pädevuse arendamine sotsiaalsete poliitikate rakendamiseks 	<p>Ressursid ja jäätmed:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Kasutatud materjalid (mass või maht) 2. Taaskasutus/sorteerimine 3. Taastuvenergia allikate kasutamine 4. Energia tarbimine (maht) 5. Vee tarbimine (maht) 6. CO₂ jalajälje jälgimine 7. Jäätmed (mass või vähendamine) <p>Keskkonnapoliitika ja -riskid:</p> <ol style="list-style-type: none"> 8. Toodete ja teenuste keskkonna mõjuga arvestamine 9. Keskkonnasõbralikud tooted ja teenused 10. Keskkonnapoliitika (seatud kliimaeesmärk) 11. Protseduurid keskkondlike riskide hindamiseks 12. Töötajate pädevuse arendamine keskkondlike poliitikate rakendamiseks 13. Rakendatud keskkondlike poliitikate hindamise sagedus/ulatus

Allikas: Autori koostatud tabel Global Reporting Initiative (2013) ja Global Reporting Initiative (2021) allikate põhjal

Valimit moodustades alustas autor Eestis tegutsevatest pankadest, mille hulgast leidis, et jätkusuutlikkuse infot kajastasid eesti keeles aruannetes ja veebilehtedel vaid kuus panka. Paremaks info kajastamise praktikate hindamiseks uuritakse ka Lätis ning Leedus tegutsevate pankade jätkusuutlikkuse aruandlust, mille seast valitakse samuti kuus panka, et võrdlemisel oleks võrdne arv. Balti riikidel on sarnane seadusandlik raamistik aruandluses, mistõttu on nende

vahel sobiv võrdlust luua. Pankade valimisel arvestati ainult kohalikus riigis tegevusloa alusel töötavaid krediidasutusi, kuna filiaalide tegevuse mõjusid selles konkreetses riigis üldiselt eraldi aruandes ei kajastata. Seega valimi koostamisel lähtuti järgmistest põhimõtetest:

- pangad ehk krediidasutused, mis tegutsevad tegevusloa alusel kohalikus riigis ega ole välismaiste pankade filiaalid;
- pangad, mis on avaldanud mitterahalisi andmeid vähemalt ühe jätkusuutlikkuse valdkonna (majanduslik, sotsiaalne ja keskkondlik) kohta;
- igast Balti riigist kuus suurema turuosaga pank, mis on täitnud eelnevad tingimused.

Tabelis 5 on ülevaade Balti riikides tegutsevatest pankadest, mille seast valiti valimisse sobivad pangad. Tabelist on välja jäetud välismaiste pankade filiaalid. Eestis jätkusuutlikkust maininud kuus pank katavad 97% turuosast hoiuste alusel. Lätis tegutsevate pankade valimisse valikut mõjutas rohkem jätkusuutlikkuse info kajastamine, kuna mõned veidi suurema turuosaga pangad ei kajastanud ühegi jätkusuutlikkuse valdkonna kohta mitterahalisi näitajaid. Seega valitud Läti pangad katavad 80% kohalikust turuosast. Leedus neli suurema turuosaga (kokku 75%) pank mainisid eraldi jätkusuutlikkust, kuid teised pangad enam mitte, seega valik tehti turuosa põhjal. Valimisse võetud Baltikumi pangad katavad enamuse turuosast, mistõttu nende põhjal on analüüsis sobiv üldistusi teha riikide kohta. Balti riikides tegutsevad kõige suurema turuosaga pangad Swedbank ja SEB, mis on Rootsis tegutsevate vastavate pankade tütarettevõtted. Baltikumis Swedbank ning SEB tihti viitavad oma jätkusuutlikkuse aruandluses vastavalt Swedbank Grupi ja SEB Grupi veebilehele või aruandele. Seega valimisse on ka kaasatud Rootsist Swedbank AB ja SEB AB, mille aruandlus kajastab infot nii Balti riikide kui ka Rootsi tegevuste kohta. Swedbank AB ja SEB AB gruppide kajastatud näitajaid arvestatakse üldiste näitajate analüüsis, kuid ei võeta arvesse riikidevahelises võrdluses.

Tabel 5

Balti riikides tegutsevad pangad, kohalikud turuosad ja nende valimisse kaasatus

Riik, kus pank tegutseb	Valimisse kaasatus	Panga nimi	Turuosa hoiuste põhjal (2021)	
Eesti	Valimisse kaasatud	Swedbank AS	43%	
		AS SEB Pank	22%	
		AS LHV Pank	20%	
		Luminor Bank AS	6%	
		Coop Pank AS	4%	
		Bigbank AS	2%	
	Valimist välja jäetud	AS Inbank	1%	
		AS TBB pank	<1%	
		Holm Bank AS	<1%	
Läti	Valimisse kaasatud	Swedbank AS	32,3%	
		AS SEB banka	19,9%	
		AS Citadele banka	18,2%	
		Rietumu banka AS	7%	
		Signet Bank AS	1,6%	
		Baltic International Bank SE	0,8%	
		Valimist välja jäetud	BluOr Bank AS	3,6%
	AS Reģionālā investīciju banka		1%	
	AS Industra Bank		0,8%	
	AS LPB Bank		0,7%	
	AS PrivatBank		0,4%	
	AS Expobank		0,2%	
	Leedu		Valimisse kaasatud	Swedbank AB
		AB SEB bankas		28,5%
AB Šiaulių bankas		7,7%		
UAB Medicinos bankas		1%		
Revolut Bank UAB		0,3%		
AB Mano bankas		0,3%		
Valimist välja jäetud		PayRay Bank, UAB	0,3%	
		European Merchant Bank UAB	0,2%	
		UAB GF bankas	0,2%	
		UAB SME Bank	0,1%	
		AB Fjord Bank	0,0%	
Rootsi, Balti riigid	Valimisse kaasatud	Swedbank AB (Grupp)	-	
		SEB AB	-	

Allikas: Autori koostatud Finance Latvia Association (n.d.), Finantsinspeksioon (2021),

Finantsinspeksioon (n.d.), Latvijas Banka (n.d.), Lietuvos Bankas (n.d.-a) ja Lietuvos Bankas, (n.d.-b) allikate põhjal

Seega andmeid kogutakse kolme aasta aruannetest ja veebilehtedelt 20 panga puhul – 18 Balti riigi panka 32-st ning kaks suurimate Baltikumi turuosadega pankade emamaa panka. See tähendab, et iga panga kohta kogutakse andmeid neljast allikast – kolmest aruandest ja ühelt veebilehelt. Kokku analüüsib autor 60 aruannet ja 20 veebilehte. Eestis tegutsevate pankade puhul kogutakse andmeid eestikeelsetest aruannetest ning veebilehtedelt ja teiste riikide puhul ingliskeelsetest aruannetest ning veebilehtedelt. Sisuanalüüsi puhul on oht, et mõni näitaja jääb kahe silma vahele sõnastuse pärast, kuna standardiseeritud kodeerimisjuhendi põhjal suurte andmemahutude puhul arvestatakse vaid konkreetset mainitud märksõnu (Kalmus, 2015). Probleemi vältimiseks üritas autor arvestada erinevaid sõnastusi näitajate kohta.

2.2. Pankade aruannete analüüsi tulemused ja järeldused

Käesolevas ning järgmises alapeatükis analüüsitakse Balti riikides tegutsevate pankade jätkusuutlikkuse info kajastamise praktikat nende aruannete ja veebilehtede põhjal. Tegemist on sisuanalüüsi meetodi kolmanda etapiga, milleks on andmete analüüs ning interpreteerimine (Kalmus, 2015).

Esmalt koguti andmeid kodeerimisjuhendi abil pankade jätkusuutlikkuse info kajastamise allikate kohta ehk milliseid vahendeid kasutatakse jätkusuutlikkuse aruandluseks:

- Kas veebilehel on eraldi alamleht jätkusuutlikkuse infoks?
- Kas on avaldatud jätkusuutlikkuse, integreeritud või aastaaruanne?
- Kas kasutatakse GRI juhiseid näitajate kajastamisel?
- Kas on kajastatud ÜRO säästva arengu eesmärgid?

Seejärel koguti pankade kohta täpsustavaid näitajaid, nagu kohalikul börsil noteerimine ja töötajate arv 31.12.2021 seisuga, kuna Tagesson jt (2009) ning Matuszak ja Róžańska (2018) leidsid nendel näitajatel olevat suurt seost jätkusuutlikkuse info kajastamise ulatusega.

Jätkusuutlikkuse aruandluse ulatuse uurimiseks esitati järgmised küsimused:

- Milliseid näitajaid kajastatakse kõige rohkem aruannetes?
- Millised näitajad esinesid kõige sagedamini veebilehtedel?
- Milline on näitajate kajastamise hulk vastavalt pankade riigile, suurusele, omandile ning GRI juhendi kasutamisele?

Tabelis 6 on ülevaade valimis olnud pankade aruannete tüüpidest kolmel uuritava aastal. 2021. aastal kajastasid jätkusuutlikkuse infot valimis 12 panka aastaaruandes tegevusaruande osas, kus esitati infot juhtimise, äritegevuse ja muude jätkusuutlikkusega seotud aspektide kohta.

Kokku kuus pankat esitasid vaadeldaval perioodil eraldi jätkusuutlikkuse aruande. Nendest AS LHV Pank, Swedbank AB (Grupp) ja SEB AB on esitanud jätkusuutlikkuse aruande nii eraldi kui ka koos aastaaruandega, seega autor arvestas nende integreeritud aruannet. Integreeritud aruande ehk aastaaruanne koos jätkusuutlikkuse aruandega esitasid valimis 6 pankat. Lätis Baltic International Bank SE esitab oma eraldi jätkusuutlikkuse aruande iga aruandeperioodile järgneva aasta lõpus. Seega käesoleva bakalaureusetöö esitamise hetkel oli analüüsimiseks neil saadaval vaid aastaaruanne aastaks 2021, kus oli kajastatud vähem jätkusuutlikkuse näitajaid.

Tabel 6

Valimis olnud pankade jätkusuutlikkuse aruandlustüübid 2019.–2021. aastatel riikide kaupa

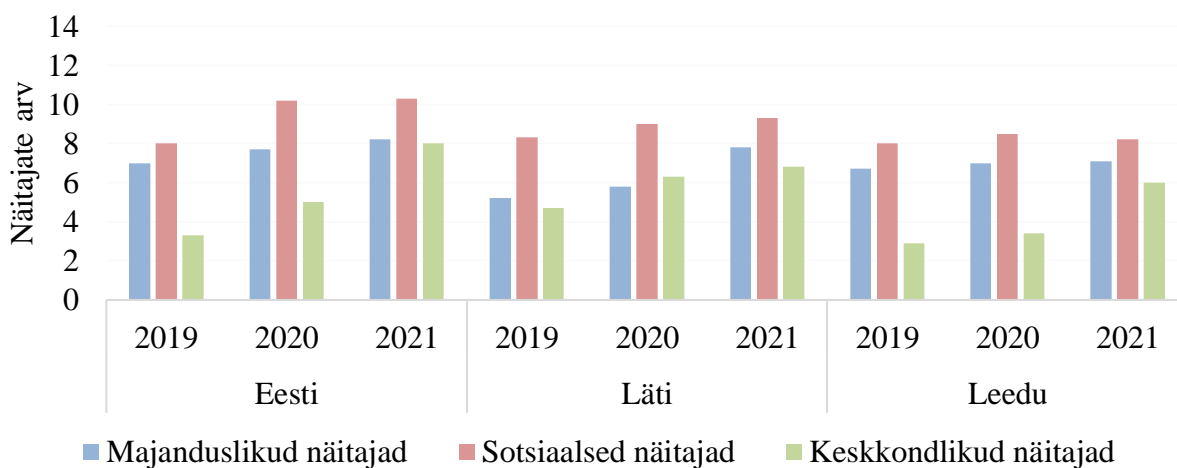
Riik	Aruande tüüp	Aruande aasta	Pankade arv
Eesti	Integreeritud aruanne	2019	3
		2020	3
		2021	3
	Aastaaruanne	2019	3
		2020	3
		2021	3
Läti	Jätkusuutlikkuse aruanne	2019	3
		2020	3
		2021	2
	Aastaaruanne	2019	3
		2020	3
		2021	4
Leedu	Integreeritud aruanne	2019	1
		2020	1
		2021	1
	Aastaaruanne	2019	5
		2020	5
		2021	5
Rootsi ja Balti riigid	Integreeritud aruanne	2019	2
		2020	2
		2021	2

Allikas: autori koostatud

Autori hinnangul kõige põhjalikumaks jätkusuutlikkuse info kajastamise viisiks olid integreeritud aruanded, mis olid selgesti eristatava aastaaruande ja jätkusuutlikkuse aruande kooslused. Parimateks näidisteks võib sel puhul välja tuua Swedbank AB (Grupp), SEB AB ja AS LHV Pank aruanded. Üldiselt on kõige populaarsemad jätkusuutlikkuse info esitamise

vahendiks aastaaruanded, kus peamiselt kajastati uuritavaid näitajaid tegevusaruande osas, nagu Balti riikide aruandluse seadused ette nägid. Sama tulemuse said ka Eesti ettevõtete põhjal Lääts, Gross ja Haldma (2017) ning Horvaatia ja Montenegro pankade uuringus Rogošić (2014). Kuid aruandeid analüüsid paistsid silma erinevad info esitusviisid ning suures mahus jätkusuutlikkuse infot kajastati tekstilõikudena ja üldistavalt, mis tegi konkreetsete näitajate kogumise raskemaks.

Üldiselt analüüsid pankade 2019.–2021. aastate aruannetes kajastatud jätkusuutlikkuse näitajate arvu, siis kõikides Balti riikide pankades on näitajate arv iga aastaga suurenenud (vt Joonis 1). Uuritavate mõõdikute hulgas majanduslikke näitajaid oli 10, sotsiaalseid näitajaid oli 14 ja keskkondlikke näitajaid oli 13.

Joonis 1. Balti riikide pankade kajastatud näitajate keskmine arv kolme aasta aruannetes

Allikas: autori koostatud

Tabelis 7 on täpsem ülevaade Balti riikide pankade aruannetes kajastatud majanduslike näitajate keskmistest arvudest. Uuritavaid rahalisi näitajaid oli kokku 6 ja mitterahalisi näitajaid oli 4. Kõigis kolmes Balti riigis on toimunud majanduslike näitajate keskmise arvu kasv 2019.–2021. aastate jooksul. Keskmiste majanduslike näitajate osas on Balti riikidest Eestis tegutsevad pangad kõige rohkem näitajaid kajastanud oma kolme aasta aruannetes. Kõige suurem areng ehk keskmine näitajate arvu kasv oli Lätis. Põhjuseks võib olla eraldi jätkusuutlikkuse aruannete esitamine, kus üldiselt algselt esitati rahalisi näitajaid vähem. Leedus jällegi suurt muutust majanduslike näitajate esinemissageduses polnud.

Tabel 7

Balti riikide pankade majanduslike näitajate keskmine arv aruannetes

Näitajad	Jaotus	Aruande aasta	Eesti	Läti	Leedu
Majanduslikud näitajad	Rahaline	2019	4,7	2,7	4,5
		2020	4,8	3,2	4,8
		2021	5	4,5	4,8
	Mitterahaline	2019	2,3	2,5	2,2
		2020	2,8	2,7	2,2
		2021	3,2	3,3	2,3
	Kokku	2019	7	5,2	6,7
		2020	7,7	5,8	7
		2021	8,2	7,8	7,1

Märkus: Keskmised näitajate arvud on ümardatud ühe komakohani, et täpsemalt näha erinevusi.

Allikas: autori koostatud

Sotsiaalsed näitajad jagunesid kolmeks: 5 töötajatega seotud näitajat, 4 ühiskonnaga seotud näitajat ja 5 tootevastutusega seotud näitajat. Jällegi on kolme aasta jooksul keskmine näitajate arv aruannetes veidi suurenenud Eestis ja Lätis (vt Tabel 8). Leedus tegutsevad pangad esitasid 2021. aastal keskmiselt veidi vähem sotsiaalseid näitajaid kui 2020. aastal, seega neil märkimisväärset arengut ei toimunud. Balti riikide võrdluses on Eesti pangad keskmiselt kõige suurema arengu teinud ning kõige rohkem hakanud sotsiaalseid näitajaid kajastama.

Tabel 8

Balti riikide pankade sotsiaalsete näitajate keskmine arv aruannetes

Näitajad	Jaotus	Aruande aasta	Eesti	Läti	Leedu
Sotsiaalsed näitajad	Töötajad	2019	2,5	2,8	2,8
		2020	3,7	3	3,2
		2021	3,5	3,2	2,7
	Ühiskond	2019	2,7	2,2	1,8
		2020	3,2	2,3	1,8
		2021	3	2,7	2,2
	Tootevastutus	2019	2,8	3,3	3,3
		2020	3,3	3,7	3,5
		2021	3,8	3,5	3,3
Kokku	2019	8	8,3	8	
	2020	10,2	9	8,5	
	2021	10,3	9,3	8,2	

Allikas: autori koostatud

Keskkondlikud näitajad jagunesid järgmiselt: 7 näitajat ressursside ja jäätmete kohta ning 6 näitajat keskkonnapoliitika ning -riskide kohta. Sarnaselt eelnevate dimensioonide tulemustega on ka keskkondlike näitajate keskmine arv kasvanud kõikides Balti riikides (vt Tabel 9). Keskkondlike näitajate keskmise arvu suurenemine on teistest dimensioonidest olnud suurim 2019–2021 ning rohkem keskkonnapoliitika ja -riskidega seotud näitajate osas. Kõige rohkem on kolme aasta jooksul hakanud keskkondlikke näitajaid esitama Eestis tegutsevad pangad.

Tabel 9

Balti riikide pankade keskkondlike näitajate keskmine arv aruannetes

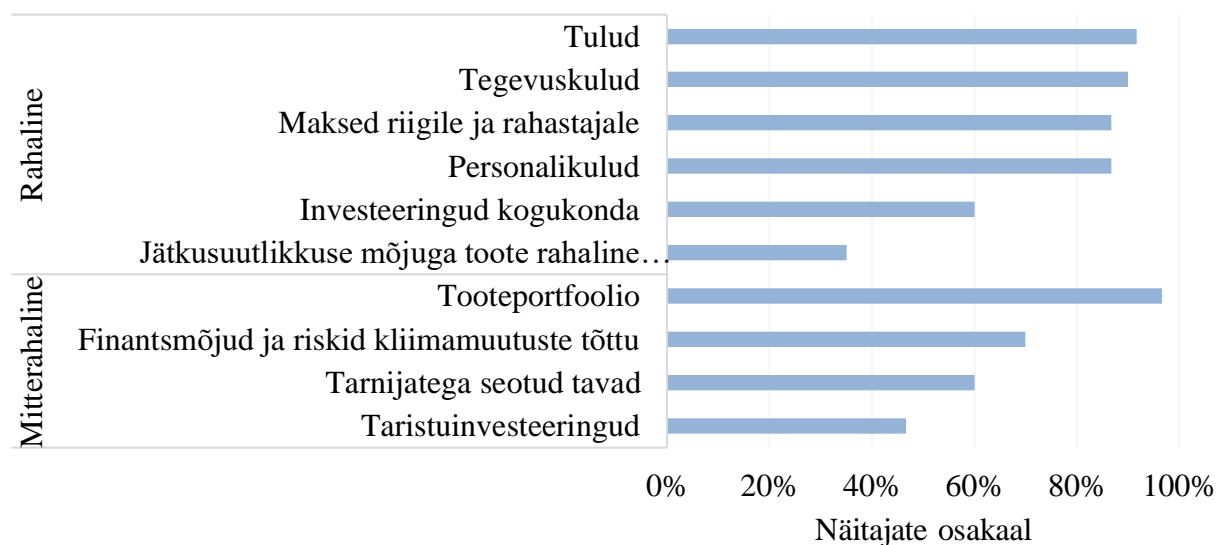
Näitajad	Jaotus	Aruande aasta	Eesti	Läti	Leedu
Keskkondlikud näitajad	Ressursid ja jäätmed	2019	2	2,3	0,7
		2020	2,3	3,2	1,2
		2021	3,3	2,5	2,8
	Keskkonna- poliitika ja -riskid	2019	1,3	2,3	2,2
		2020	2,7	3,2	2,2
		2021	4,7	4,3	3,2
	Kokku	2019	3,3	4,7	2,9
		2020	5	6,3	3,4
		2021	8	6,8	6

Allikas: autori koostatud

Hinnates Balti riikide pankade jätkusuutlikkuse aruandluse arengut aastatel 2019–2021, siis keskmiselt kõige suurema arengu ehk näitajate arvu kasvu tegid Eestis tegutsevad pangad. Kuid selle puhul tasub ka arvestada varasemalt ohuna mainitud erinevate aruannete esitamist ning juhtudel, kus pank avalikustas nii eraldi jätkusuutlikkuse aruande kui ka aastaaruande, siis valiti jätkusuutlikkuse aruanne. Seega ei saa neid tulemusi päris täpseks pidada.

Järgmisena analüüsitakse Balti riikides tegutsevate pankade aruannete sisu. Selleks on agregeeritud kolme uuritava aasta aruannetes esitatud näitajate arvud ja leitud osakaal, arvestades nende näitajate maksimaalset võimalikku arvu kõikide aruannete peale. Sel puhul lisanduvad ka Swedbank AB ja SEB AB gruppide 2019.–2021. aastate aruannetest kogutud näitajad. Kolme aasta aruannetes on pangad majanduslikest näitajatest kõige rohkem kajastanud rahalisi näitajaid (vt Joonis 2). Rahaliste näitajate suuremat osakaalu jätkusuutlikkuse aruannetes leidsid ka Gunawan, Permatasari ja Sharma (2021) Indoneesia pankades, Lock ja Seele (2015) Saksamaa ning Šveitsi pankades ning Lääts, Gross ja Haldma (2017) Eesti ettevõtetes. Kuid suurima

kajastamise osakaaluga näitaja on tooteportfoolio, seda kas sektorite, suuruste või regioonide kaupa. Valimis olnud pangad üldiselt kajastasid tooteportfoolio kohta infot nii aastaaruannetes finantstulemuste juures kui ka jätkusuutlikkuse aruandes üldise tegevuse ülevaates. Kõige vähem oli välja toodud näitajaid jätkusuutlikkuse mõjuga toodete ja teenuste rahalisest väärtusest, mis on seotud asjaoluga, et paljudel pankadel valimis polnud eraldi jätkusuutlikkusega seotud tooteid või teenuseid, seega ei saanud nad ka nende rahalist väärtust avalikustada.

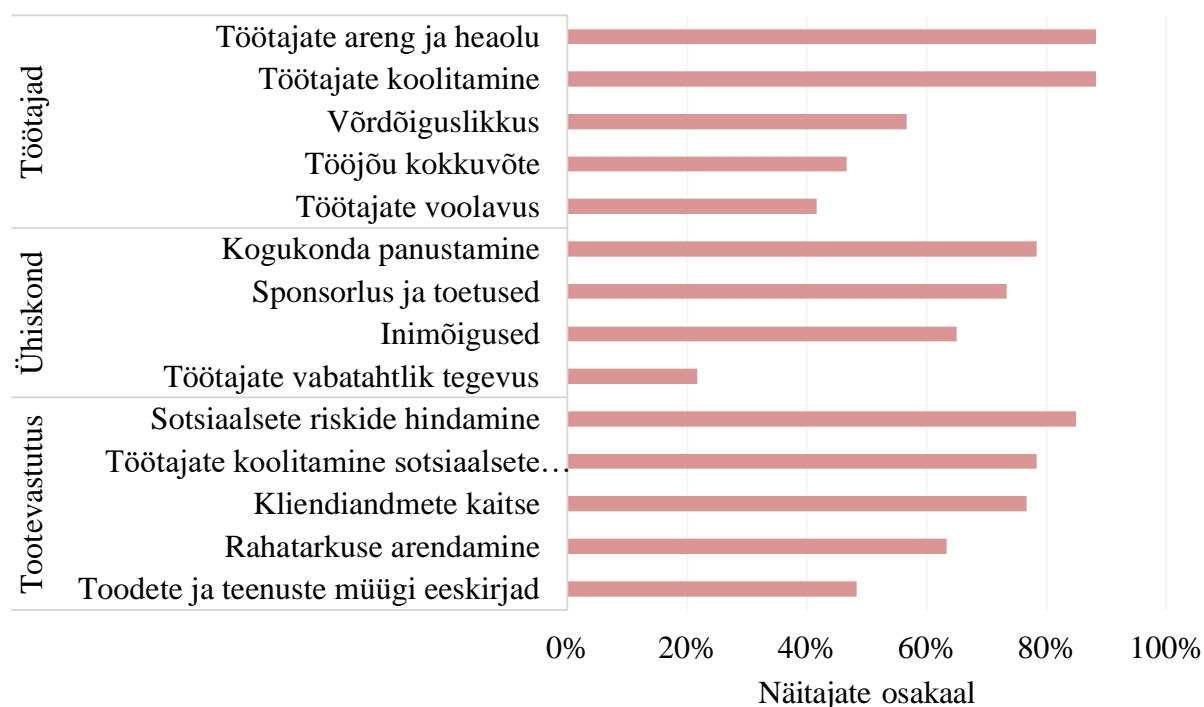

Joonis 2. Valimis olnud pankade majanduslike näitajate osakaal 2019.–2021. aastate aruannetes

Allikas: autori koostatud

Sotsiaalsete näitajate puhul on aruannetes üldiselt kõige suurem osakaal tootevastutuse näitajatel, seejärel töötajate jaotuse näitajatel ja siis ühiskonna näitajatel (vt Joonis 3). Tootevastutuse valdkonnas mainiti üsna palju sotsiaalsete riskide hindamist oma tooteliinides ning nende osas töötajate pädevuse arendamist. Kuid kõige rohkem on kolme aasta aruannetes avaldatud infot töötajate koolitamisest, nende arengust ja heaolust. See näitab, et töötajatele pannakse rohkem rõhku, mis kinnitab ka Dropulić ja Čular (2019) uurimuse tulemusi, kuigi käesoleva töö populaarsemad näitajad võrreldes nende leidudega olid teised. Kõige vähem näitajaid kajastati samas töötajate vabatahtlikutest tegevustest kogukonna heaks, töösuhetest ja töötajate koosseisust ning volavusest, mis on vastupidine tulemus võrreldes Indoneesia pankade seas läbiviidud uurimuse tulemustega (Gunawan, Permatasari & Sharma, 2021). Ühiskonna

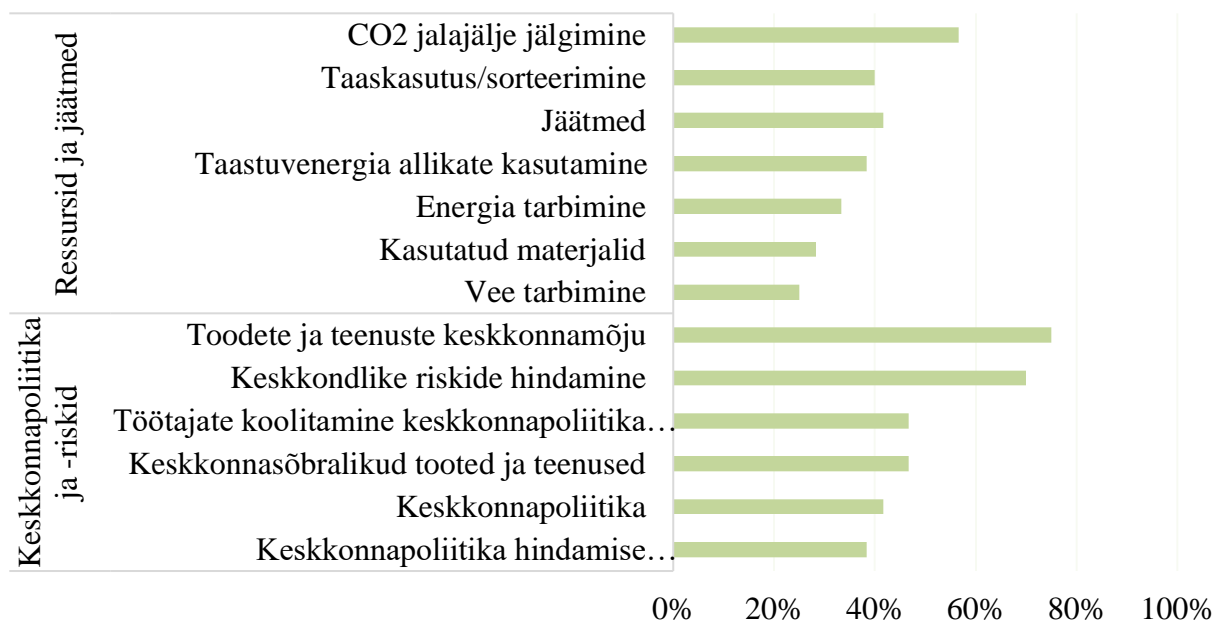
aspektis sponsorlused ja toetused ning kogukonda panustamine on olulisel kohal Balti riikide pankade aruannetes. Nii Indoneesia kui ka Poola pankades olid samuti kõrgel kohal näitajad kogukonda panustamisest (Gunawan, Permatasari & Sharma, 2021; Matuszak & Róžańska, 2018).

Joonis 3. Valimis olnud pankade sotsiaalsete näitajate osakaal 2019.–2021. aastate aruannetes

Allikas: autori koostatud

Balti riikide pankade 2019.–2021. aastate aruannetes keskkondlike näitajate osas on kõige rohkem kajastatud infot keskkonnapoliitika ja -riskide kategooriast ehk keskkonnamõjuga arvestamisest pakutavate toodete ja teenuste puhul ning keskkondlike riskide hindamisest (vt Joonis 4). Kuid pankade ressursside kasutamisest ja jäätmetest on rohkem mainitud süsiniku jalajälje jälgimist. Kõige vähem on esitatud infot vee, materjalide ning energia tarbimise mahtudest, mis on vastuolus Gunawan, Permatasari ja Sharma (2021) Indoneesia pankade uuringu tulemusega. Siiski need tulemused võivad kinnitada Sanchez jt (2017) järeldust, et pankade enda negatiivne keskkonnamõju ei pruugi olla nii suur, seega neid näitajaid avalikustatakse ka vähem.

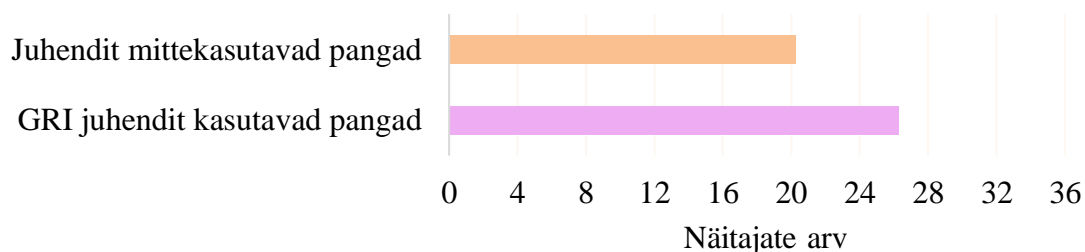

Joonis 4. Valimis olnud pankade keskkondlike näitajate osakaal 2019.–2021. aastate aruannetes
Allikas: autori koostatud

Kokkuvõttes kolme jätkusuutlikkuse dimensiooni lõikes esitavad Balti riikide pangad aruannetes kõige rohkem majanduslikke näitajaid ja täpsemalt rahalisi näitajaid uuritavate näitajate hulgast kolme aasta aruannete peale. Teisel kohal on sotsiaalse dimensiooni näitajad ja kõige vähem on kajastatud keskkondlikku dimensiooni. Seda tulemust kinnitavad ka mitmed teised uuringud (Gunawan, Permatasari & Sharma, 2021; Lock & Seele, 2015; Matuszak & Róžańska, 2018; Novokmet & Rogošić, 2016). Kuid Huang (2019) ja Buallay (2018) järeldasid, et keskkondliku info kajastamisel on suurim positiivne seos ettevõtte tulemuslikkusega, seega selle põhjal oleks pankadel kasulik hakata rohkem keskkondlikke näitajaid avaldama.

GRI aruandlusraamistikku väitsid kasutavat valimist 7 pank – AS LHV Pank, Luminor Bank AS, Bigbank AS, Rietumu Banka AS, AB Šiaulių bankas, Swedbank AB (Grupp) ja SEB AB. Võrreldes kõikide valimis olnud pankade 2019.–2021. aastate aruannete keskmist näitajate arvu ühe aruande kohta GRI juhendi kasutamise põhjal, siis GRI raamistikku kasutavad pangad esitasid keskmiselt 6 näitajat rohkem ühe aruande kohta kui juhendit mittekasutavad pangad (vt Joonis 5). Teiste juhendite kasutamist ei olnud mainitud. Need tulemused näitavad, et GRI aruandlusraamistik on abiks parema läbipaistvuse saavutamisel ja suurendab jätkusuutlikkuse info kajastamise ulatust. Siiski ühes aruandes oleksid pangad saanud esitada GRI juhendi põhjal

valitud 37 näitajat, kuid on keskmiselt esitanud 11 näitajat vähem. Seda tulemust võib mõjutada asjaolu, et millal GRI juhend kasutusele võeti – kas oli kasutusel kõigil kolmel aastal või mitte.

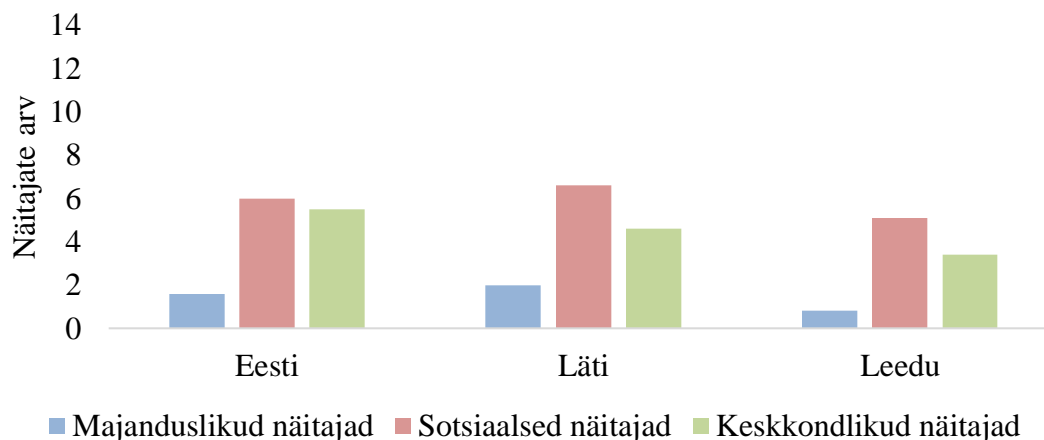
Joonis 5. Valimis olnud pankade 2019.–2021. aastate aruannete keskmine näitajate arv GRI juhendi kasutamise põhjal

Allikas: autori koostatud

GRI aruandlusraamistiku kasutamist uurisid ka Novokmet ja Rogošić (2016) UniCredit Groupi põhjal ning said ka tulemuseks, et nende GRI põhjal loodud integreeritud aruanne tegelikult ei kajastanud piisavalt jätkusuutlikkuse näitajaid. Nagu Indoneesia pankade aruannete puhul Gunawan, Permatasari ja Sharma (2021) leidsid, siis ka Balti riikides tegutsevate pankade aruannetes paistab silma, et aruannetes jätkusuutlikkuse näitajaid kajastatakse vabatahtlikkuse alusel ning standardiseerimise puudumine muudab raskemaks pankade jätkusuutlikkuse hindamise.

2.3. Pankade veebilehtede analüüsi tulemused ja järeldused

Käesolevas peatükis analüüsitakse Balti riikides tegutsevate pankade jätkusuutlikkuse info kajastamise praktikat nende veebilehtede põhjal ning luuakse võrdlus aruannetes esitatud näitajatega. Kõigepealt koguti andmeid 20 panga jätkusuutlikkuse info kajastamise kohta veebilehtedelt. Veebilehtedel oli eraldi jätkusuutlikkuse teema alamleht 18 pangal ehk 90% valimist – jätkusuutlikkuse alamleht oli puudu Revolut Bank UAB-l ja AB Mano bankasel. Seega on ka märgatav erinevus riikide vahel Leedu pankade väiksemate keskmiste näitajate arvu tõttu kõikides dimensioonides (vt Joonis 6).

Joonis 6. Balti riikide pankade kajastatud näitajate keskmine arv veebilehtedel

Allikas: autori koostatud

Veebilehtedel on kõige vähem kõik Balti riikide pangad keskmiselt kajastanud majanduslikke näitajaid (vt Tabel 10). Nende näitajate hulgast peaaegu üldse ei esitata rahalisi mõõdikuid. See tulemus on vastupidine aruannetes kajastatud näitajate osakaaluga. Kõige rohkem infot on Balti riikide pangad kajastanud keskkonnapoliitika ja -riskide kohta. Maksimaalselt oleks saanud pank oma veebilehel kajastada 37 uuritavat näitajat, kuid kõige rohkem esitasid keskmiselt 13 näitajat Lätis ja Eestis tegutsevad pangad.

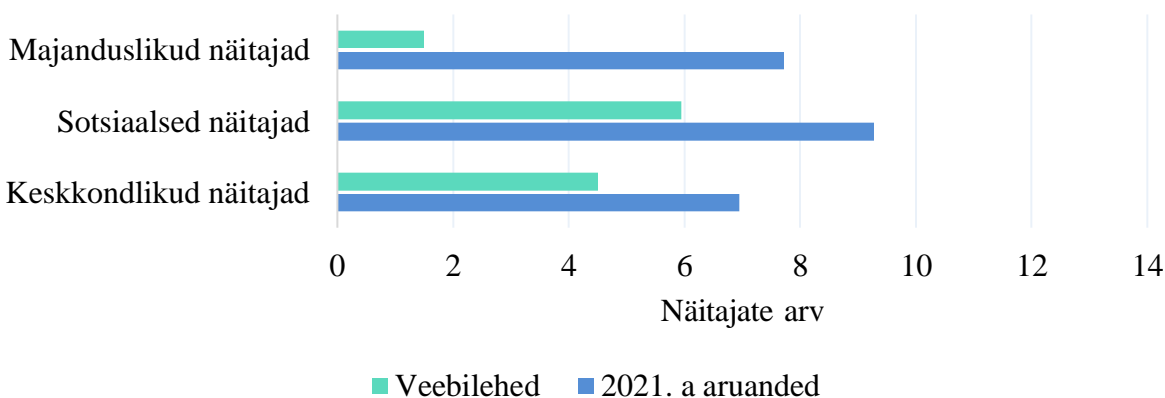
Tabel 10

Balti riikide pankade jätkusuutlikkuse näitajate keskmine arv veebilehtedel

Näitajad	Jaotus	Eesti	Läti	Leedu
Majanduslikud näitajad	Rahaline	0,3	0	0,2
	Mitterahaline	1,3	2	0,6
	Kokku	1,6	2	0,8
Sotsiaalsed näitajad	Töötajad	1,8	2	1,3
	Ühiskond	2,2	2,3	2,2
	Tootevastutus	2	2,3	1,7
	Kokku	6	6,6	5,1
Keskkondlikud näitajad	Ressursid ja jäätmed	2,2	0,8	1,2
	Keskkonnapoliitika ja -riskid	3,3	3,8	2,2
	Kokku	5,5	4,6	3,4
Kõik kokku		13,1	13,2	9,3

Allikas: autori koostatud

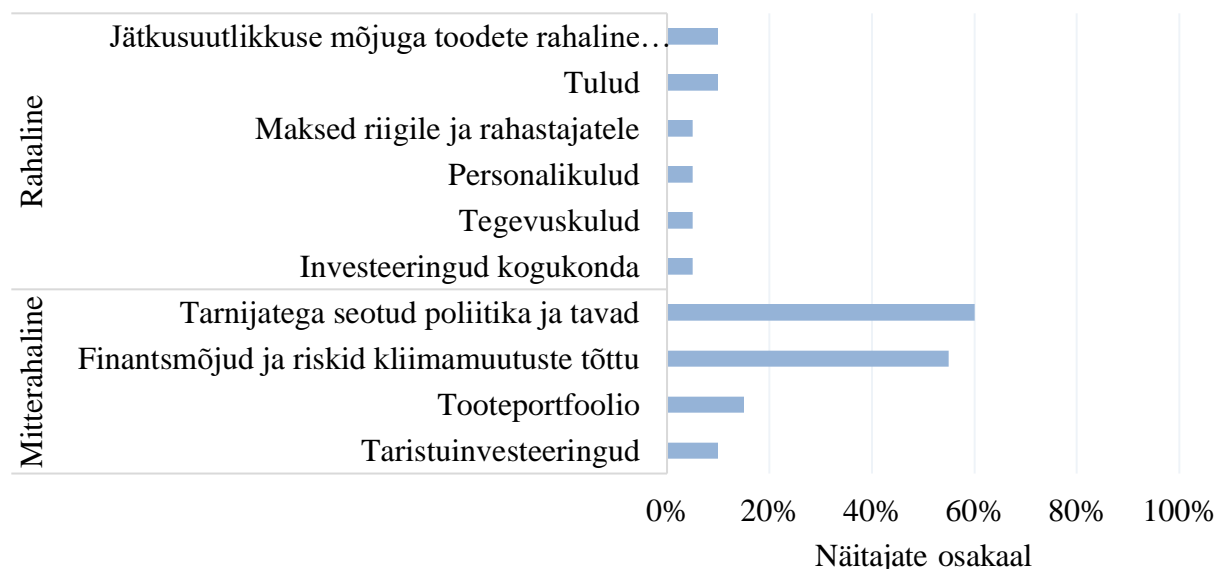
Kuna veebilehed peaksid ajakohast infot kajastama, siis võrreldakse ka Balti riikide pankade 2021. aasta aruannetes kajastavate näitajate keskmist arvu veebilehtedel avaldatud näitajate arvuga (vt Joonis 7). Seekord on analüüsi kaasatud ka Swedbank AB (Grupp) ja SEB AB aruanded ning veebilehed. Majanduslikke näitajaid esitatakse veebilehtedel keskmiselt vaid 2 ehk 6 näitajat vähem kui pankade 2021. aasta aruannetes. Kuid keskmiselt keskkondlike ja sotsiaalsete näitajate puhul veebilehtedel kajastatakse paar näitajat vähem kui aruannetes. Sellest saab järeldada, et kuigi veebilehed on oluliseks suhtlusvahendiks sidusrühmadega, siis eelistavad pangad esitada rohkem jätkusuutlikkusega seotud infot oma aruannetes. Samuti panga jätkusuutlikkuse tulemustega tutvumiseks tasuks huvilistel pigem pankade aruandeid lugeda parema ülevaate saamiseks.

Joonis 7. Pankade näitajate keskmine arv 2021. aasta aruannetes ja veebilehtedel

Allikas: autori koostatud

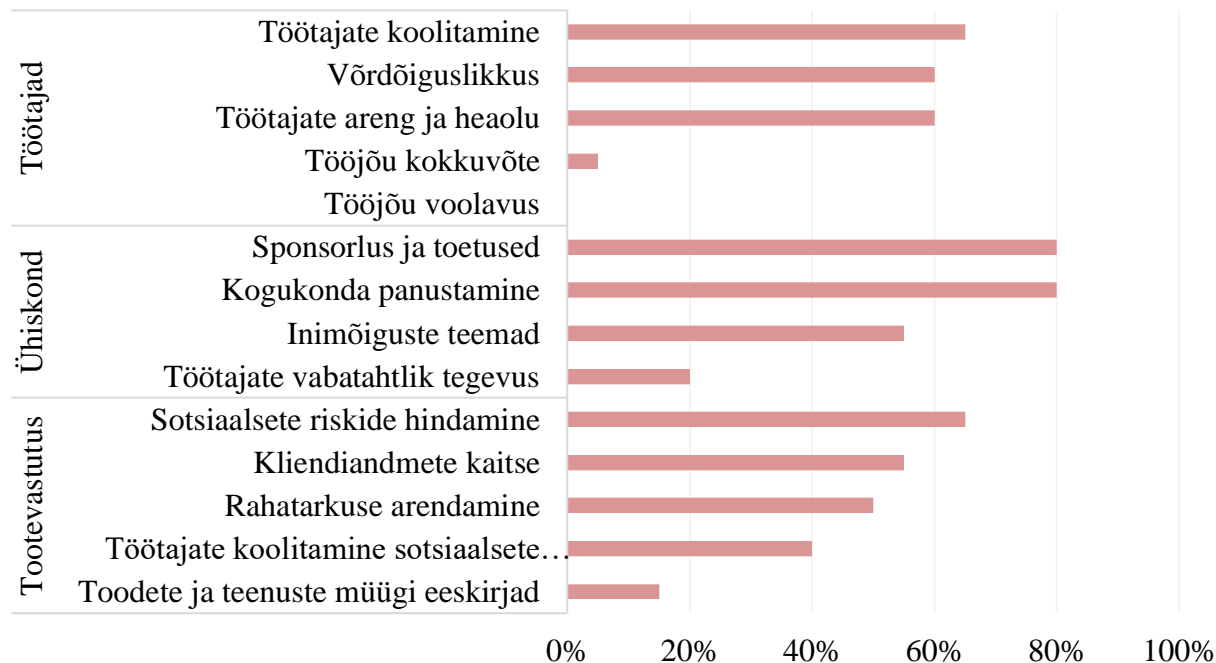
Veebilehtedel jätkusuutlikkuse info kajastamise ulatuse analüüsimiseks on agregeeritud pankade kajastatud näitajate arvud ning nende esitamise osakaal on leitud maksimaalse võimaliku näitajate arvu põhjal. Uurides lähemalt jätkusuutlikkuse dimensioonide näitajate kajastamist veebilehtedel, siis majanduslike näitajate osakaalu puhul on joonisel 8 näha vastupidiselt aruannetes kajastatule mitterahaliste näitajate suuremat osakaalu. Kõige rohkem ehk 60% valimi pankadest kajastasid infot tarnijatega seotud poliitikast ja tavadest. Teisel kohal 55% pankadest on avaldanud andmeid finantsmõjudest, -riskidest ja võimalustest kliimamuutuste tõttu. Rahalisi näitajaid üksikud pangad oma veebilehel kajastasid, kuid paistab, et üldiselt pole pankadel kombeks oma rahalisi näitajaid esitada veebilehtedel.

Joonis 8. Majanduslike näitajate veebilehtedel kajastamise osakaal valimis olnud pankades

Allikas: autori koostatud

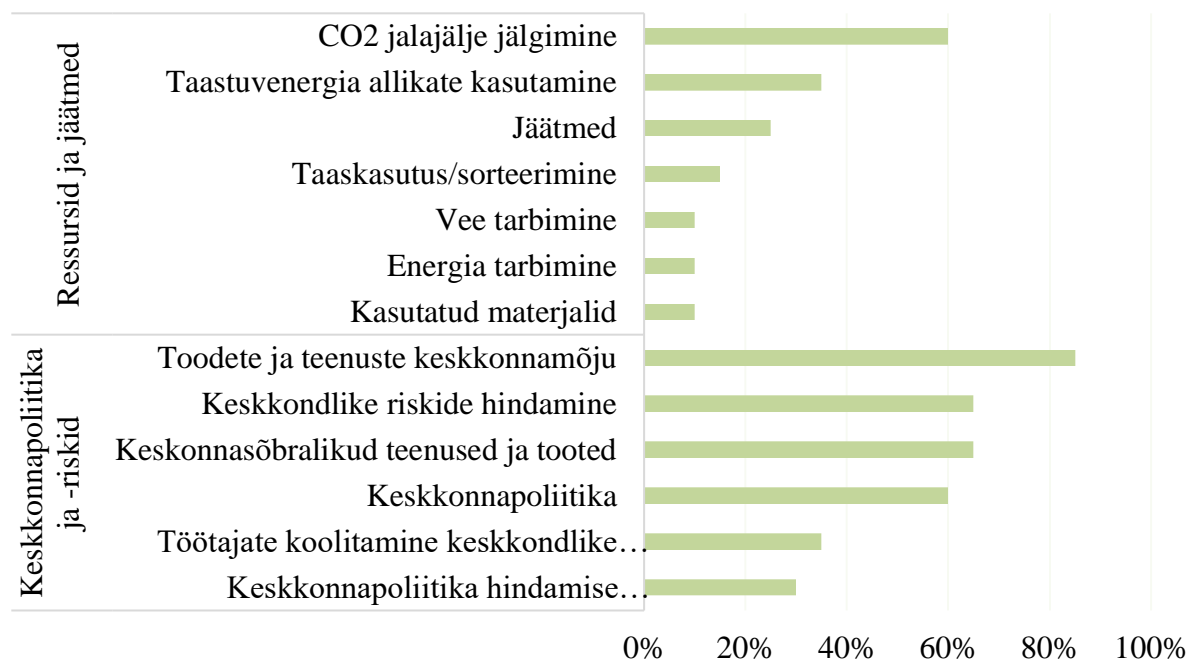
Sotsiaalsete näitajate puhul kajastavad pangad oma veebilehtedel kõige rohkem näitajaid ühiskonna aspektist ehk 80% pankadest avaldasid oma veebilehtedel infot, kuidas nad tegelevad sponsorlusega ning toetavad erinevaid ettevõtmisi ja panustavad kogukonda (vt Joonis 9). Aruannetes aga oli ühiskonna kategooria puhul kajastatud kõige vähem näitajaid võrreldes teiste jaotustega. Veebilehtedel jagati kõige vähem infot töötajate kohta. Ainult 5% pankadest kajastasid infot oma veebilehel tööjõu kokkuvõttest ning mitte ükski pank ei esitanud näitajaid tööjõu voolavusest, mida mainiti vähe ka aruannetes.

Joonis 9. Sotsiaalsete näitajate veebilehtedel kajastamise osakaal valimis olnud pankades

Allikas: autori koostatud

Keskkondlike näitajate osas on veebilehtedel nagu ka aruannetes kajastatud rohkem keskkonnapoliitika ja -riskidega seotud näitajaid (vt Joonis 10). Uuritavatest keskkondlikest näitajatest on esitatud kõige rohkem ehk 85% pankadest toodete ja teenuste keskkonnamõjuga arvestamisest, mida on kajastatud isegi rohkem veebilehtedel kui aruannetes. Sarnaselt aruannetele on ka veebilehtedel kajastatud kõige vähem infot ressurssidest ning jäätmetest. Kuid veebilehtedel on rohkem kajastatud infot süsiniku jalajälje jälgimisest kui aruannetes. See võib tuleneda sellest, et alles hiljuti on hakanud pangad keskkondlikku infot kajastama, seega varasemates aruannetes neid näitajaid polnud nii palju ning seetõttu on nende osakaal aruannetes väiksem.

Joonis 10. Keskkondlike näitajate veebilehtedel kajastamise osakaal valimis olnud pankades
Allikas: autori koostatud

Pankade aruannete ja veebilehtede sisu võrreldes paistavad välja mitmed erisused. Veebilehtedel kajastatakse hoopis kõige rohkem sotsiaalseid näitajaid, keskendudes rohkem ühiskonnaga seotud näitajatele, kui aruannetes oli suurem rõhk töötajatel. Seejärel on pankade veebilehtedel suurem osakaal keskkondlikel näitajatel. Nii veebilehtedel kui ka aruannetes kajastatakse keskkondlikus dimensioonis rohkem infot keskkonnapoliitika ja -riskide kohta ja vähem ressursidest ning jäätmetest. Vastupidiselt aruannetele kõige vähem esitatakse veebilehtedel majandusliku dimensiooni andmeid, eriti rahalisi näitajaid. Nende tulemuste põhjal paistab, et numbrilisi näitajaid pankade veebilehtedel eriti ei esitata ning sidusrühmade silmis üritatakse paremat mainet luua ühiskonda panustamise kaudu. Samas aruannetes rõhutakse finantstulemusi ja tootevastutusega seotud näitajaid.

Analüüsidest lähemalt Balti riikides tegutsevate pankade esitatud näitajate koguarvu kolme aasta aruannete ja veebilehe peale, siis valimis olnud Eestis tegutsevad pangad esitavad Balti riikidest neid kõige rohkem – näitajaid kokku 485 888-st kuue panga aruannete ja veebilehtede peale (vt Lisa D). Maksimaalselt sai uuritavate näitajate seast esitada üks pank nelja allika peale 148 näitajat. Eestis tegutsevate pankade hulgast esitas kokku kõige rohkem näitajaid

kolme aasta aruannetes ja veebilehel AS LHV Pank – kokku 104 näitajat. Samuti arenes nende jätkusuutlikkuse info kajastamine aruannetes kõige rohkem perioodil 2019–2021.

Lätis tegutsevatest pankadest kajastas kõige rohkem jätkusuutlikkuse näitajaid Swedbank AS – kolme aasta aruannetes ja veebilehel näitajate koguarv oli 97. Läti pankade majanduslike näitajate arvu mõjutas eraldi jätkusuutlikkuse aruannete esitamine, sest AS Citadele banka, Rietumu banka AS ja Baltic International Bank SE avaldasid eraldi jätkusuutlikkuse aruanded, kus rahalisi näitajaid avaldati vähem, kuid teiste dimensioonide näitajaid kajastati rohkem.

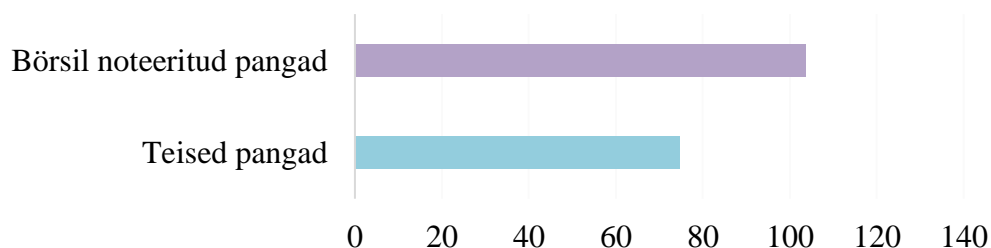
Leedus tegutsevad pangad esitasid oma aruannetes ja veebilehtedel Balti riikidest kõige vähem jätkusuutlikkuse näitajaid – kokku 402 näitajat. Leedu pangandussektoris 66,8% turuosast katavad Swedbank AB ja AB SEB bankas (vt Tabel 5) ning üle 20% on välismaiste pankade filiaalid (Lietuvos Bankas, n.d.-a), seega teised pangad nende kõrval on juba väikesed ning see võib mõjutada näitajate kajastamise ulatust. Leedu pankadest esitas kõige rohkem jätkusuutlikkuse näitajaid AB SEB bankas kolme aasta aruannetes ja veebilehel – näitajate koguarv oli 106, mis teeb nendest kõige ulatuslikuma jätkusuutlikkuse info kajastamisega panga Balti riikides. Leedus üldiselt keskkondlike näitajate kajastamise vähesus tuleneb Revolut Bank UAB ja AB Mano bankas aruannetes peamiselt majandustulemuste esitamisest ning nende veebilehtedest, kus keskkondlikku dimensiooni väga ei mainitud.

Kogu valimi peale kajastasid siiski kõige rohkem näitajaid Swedbank AB (Grupp) 137 näitajaga ja teisel kohal oli SEB AB 124 näitajaga. See näitab, et need pangad on stabiilselt kajastanud peaaegu kõiki olulisi jätkusuutlikkuse näitajaid 2019.–2021. aastate jooksul aruannetes ja veebilehtedel.

Oma aruannetes ning veebilehtedel kajastasid ÜRO säästva arengu eesmärgi 14 panka, olles ka liitunud ÜRO vastutustundliku panganduse põhimõtetega. See näitab, et rohkem kui pooled Balti riikides tegutsevad pangad üritavad ÜRO tegevuskavaga arvestada ning eesmärkide abil suunata nende jätkusuutlikkuse põhimõtete järgimist.

Kohalikul börsil on noteeritud valimis 5 panka – AS LHV Pank, Coop Pank AS, AB Šiaulių bankas, Swedbank AB (Grupp) ja SEB AB. Kui vaadata eelmainitud pankade kolme aasta aruannetes ja veebilehtedel valitud jätkusuutlikkuse näitajate koguarvu, siis keskmiselt börsil noteeritud pangad esitasid 32 näitajat rohkem kui teised valimis olevad pangad (vt Joonis 11). Seega saab järeldada, et börsil noteerimine on positiivselt seotud pankade kajastatud jätkusuutlikkuse näitajate arvuga nii aruannetes kui ka veebilehtedel ehk kohalikul börsil

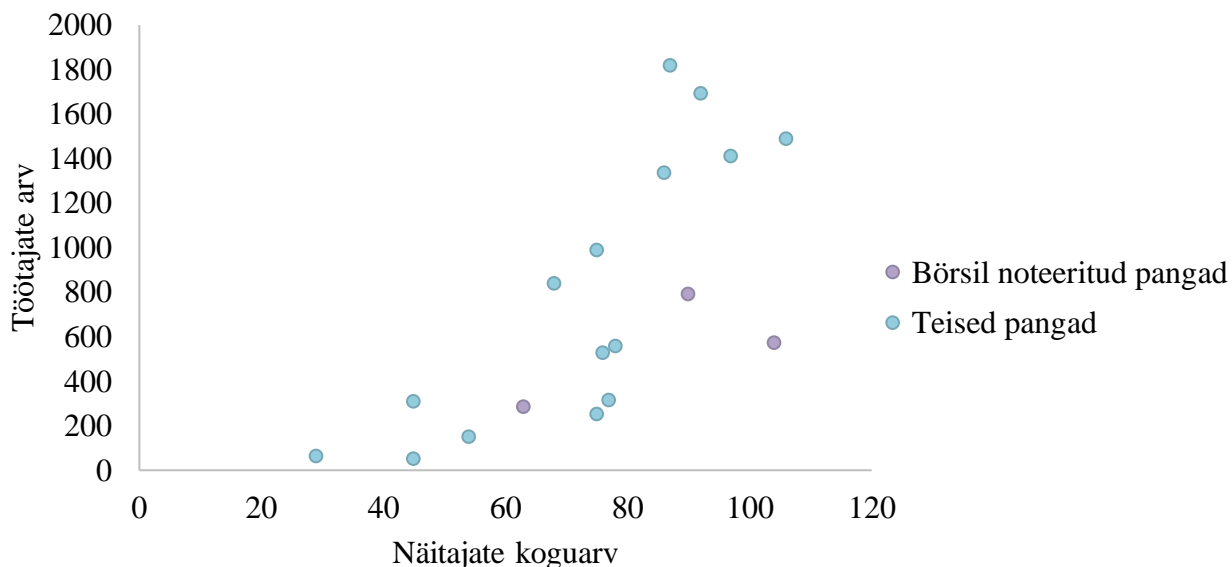
noteeritud pangad kajastavad rohkem jätkusuutlikkuse infot. Teised autorid leidsid samuti, et panga omand mõjutab nende jätkusuutlikkuse info ulatust (Georgiadou & Nickerson, 2020; Matuszak & Róžańska, 2018; Tagesson jt, 2009).

Joonis 11. Valimis olnud pankade 2019.–2021. aastate aruannete ja veebilehtede keskmine jätkusuutlikkuse näitajate koguarv börsil noteerimise põhjal

Allikas: autori koostatud

Uurides lähemalt panga suuruse ja näitajate arvu seost, nagu uurisid varasemalt Tagesson jt (2009) ning Matuszak ja Róžańska (2018), siis ka Balti riikide pankade hulgas paistab, et üldine trend kinnitab ettevõtte suuruse olulisust jätkusuutlikkuse näitajate hulga kajastamisel (vt Joonis 12). Balti riikides tegutsevatest pankadest kõige suurema töötajate arvuga on Eestis Swedbank AS – 1931 töötajat, kuid kõige rohkem kajastanud näitajaid AB SEB bankas on Baltikumis suuruselt teine 1818 töötajaga, mis viitab, et ettevõtte suurus on oluline jätkusuutlikkuse info kajastamise mahul. Siiski on ka kõrvalekaldeid, mida näitajate koguarvu suurenedes põhjustavad paar börsil noteeritud pank. Balti riikides AB SEB bankasest kaks näitajat vähem kajastanud AS LHV Pank oma 571 töötajaga näitab, et töötajate arv ei ole ikkagi otsustav tegur jätkusuutlikkuse info kajastamise ulatusel.

Joonis 12. Balti riikide pankade töötajate ja kajastatud jätkusuutlikkuse näitajate koguarvu vaheline seos

Allikas: autori koostatud

Tervest valimist kajastasid kõige rohkem näitajaid Swedbank AB (Grupp) ja SEB AB, mille alla kuulusid ka Balti riikides tegutsevad vastavad tütarettevõtted. Balti riikides tegutsevad Swedbank ja SEB harud võrreldes Rootsi emaaettevõttega kajastasid Swedbanki puhul vähemalt 50 näitajat vähem ning SEB puhul vähemalt 18 näitajat vähem kolme aasta aruannete ja veebilehtede peale (vt Lisa D). Swedbank ja SEB grupid kajastasid peaaegu kõik uuritavad näitajad, mis näitab, et neil on vajalikud protseduurid paigas näitajate mõõtmiseks ja hindamiseks, kuid millegipärast ei kajastata neid eraldi tütarettevõtete aruannetes. Käeoleva töö tulemuste alusel saab selle põhjuseks vaid pidada asjaolu, et Swedbank AB (Grupp) ja SEB AB on Rootsis börsil noteeritud, seega neil võib olla suurem surve jätkusuutlikkusest infot jagada oma sidusrühmadega. Samuti on neil kummalgi üle 15 000 töötaja ja paistab, et GRI juhendite järgimine on neile abiks olnud. Kuigi Balti riikide pankade hulgast AB SEB bankas kajastas kõige rohkem näitajaid (106 näitajat kokku), mida saaks Baltikumis seostada vaid suurema töötajate arvuga, sest nad pole kohalikul börsil noteeritud ega kasuta GRI juhendit. Balti riikides teise koha näitajate koguarvu alusel saavutanud AS LHV Pank (104 näitajat kokku) jällegi on börsil noteeritud pank, seega neid ilmselt mõjutab see GRI juhendi alusel oma jätkusuutlikkuse

näitajaid kajastama ulatuslikumalt. Kokkuvõttes võib järeldada, et terve valimi peale mõjutas jätkusuutlikkuse info kajastamise ulatust panga suurus, omand ja GRI juhendi kasutamine.

Kuna jätkusuutlikkuse teema on viimaste aastate jooksul aina rohkem esile tulnud, siis on arusaadav, et jätkusuutlikkuse näitajaid on ka rohkem aruannetes kajastama hakatud. Kuid ettevõtete jätkusuutlikkuse teema on juba tuntud eelmisest sajandist, seega Balti riikides tegutsevad pangad on sellest trendist veidi maha jäänud.

Kokkuvõte

Jätkusuutlikkus on tänapäeval populaarne teema, kuna keskkondlikud ja sotsiaalsed probleemid tekitavad muret tulevaste põlvkondade võimaluste pärast. ÜRO on koostanud säästva arengu 17 eesmärgiga tegevuskava ning Euroopa Komisjoni on loonud nõuded ettevõtetele oma tegevuste ja nende mõjude avaldamiseks. Seega ettevõtteid survestatakse oma äristrateegia ja -tegevustega järgima jätkusuutlikkuse põhimõtteid. Sealhulgas on pankadel oma toodete ja teenuste ulatusliku mõju tõttu suurem surve finantsteenuste pakkujana ühiskonna ja keskkonna arengu toetuseks käituda jätkusuutlikult.

Jätkusuutlikkuse info kajastamise eesmärgiks on ettevõtetal oma huvigruppidele anda oma tegevustest ülevaadet heade suhete säilitamiseks. Kuid on ka mitmeid aruandluse seaduseid ja nõudeid, mis eeldavad suurtelt organisatsioonidelt jätkusuutlikkusega seotud info kajastamist. Mitmed uuringud leidsid, et jätkusuutlikkuse aruandlusel on mitmeid positiivseid mõjusid pankadele – läbipaistvad ja usaldusväärsed suhted sidusrühmadega tõstavad mainet ning suurendavad ka kasumlikkust.

Pangad kasutavad oma tegevuste kajastamiseks sidusrühmadele aruandeid ning veebilehti. Kuid selleks, et avaldatud jätkusuutlikkuse näitajad oleksid ühtselt arusaadavad ja võrreldavad, kasutatakse aruandluses erinevaid raamistikke ja standardeid. Jätkusuutlikkuse aruandlusraamistikust on kõige rohkem kasutusel GRI juhised, milles kajastatakse majanduslikke, keskkondlikke ning sotsiaalseid mõõdikuid. Siiski on pankade jätkusuutlikkuse aruandluses palju arenguruumi, kuna jätkusuutlikkuse näitajaid esitatakse erinevas mahus ega kajastata neid piisavalt põhjalikult. Seda võib põhjustada hetkel ühtsuse ja reguleerimise puudumine jätkusuutlikkuse aruandluses. Pankade veebilehed on head jätkusuutlikkuse info kajastamise vahendid, kuna need võimaldavad jagada ajakohast informatsiooni kättesaadavalt pankade äritegevuse mõjudest. Siiski esitavad pangad neid andmeid nii aruannetes kui ka veebilehtedel erinevas mahus ning info ulatus sõltub paljuski pankade suuruselt ja omandist.

Käesolevas bakalaureusetöös uuriti Balti riikides tegutsevate pankade 2019–2021. aastate aruannete ja veebilehtede põhjal jätkusuutlikkuse info kajastamise praktikat, põhinedes GRI raamistikule. Kodeerimisjuhendi abil tehti sisuanalüüsi 20 Balti riigis tegutsevale pangale – valimis oli kuus suurima turuosaga panka igast Balti riigist ning kaks suurima Baltikumi turuosaga pankade emamaa panka. Andmeid koguti valitud 10 majandusliku, 14 sotsiaalse ja 13 keskkondliku näitaja kohta.

Tulemusi analüüsid selgus, et peamiselt avaldavad pangad oma tegevustest infot aastaaruannetes. Kõikides Balti riikide pankades toimus nii majandusliku, sotsiaalse kui ka keskkondliku dimensioonide näitajate arvu kasv aruannetes kolme aasta jooksul. Aruannetes oli kajastatud kõige rohkem majanduslikke, sealhulgas rahalisi näitajaid ja kõige vähem keskkondlikke näitajaid ressurssidest ning jätmetest. Pankade veebilehtedel oli kajastatud kõige rohkem sotsiaalseid näitajaid ühiskonna kohta ning kõige vähem majanduslikust dimensioonist rahalisi näitajaid. Üldiselt kajastasid pangad keskmiselt oma aruannetes rohkem jätkusuutlikkuse näitajaid kui veebilehtedel. Kõige rohkem kajastasid keskmiselt Eestis tegutsevad pangad jätkusuutlikkuse infot aruannetes ja veebilehtedel, kuid Balti riikide pankadest esitas kõige rohkem näitajaid AB SEB bankas – kokku 106 näitajat. Siiski kogu valimi peale esitas kõige rohkem näitajaid Swedbank AB (Grupp) (kokku 137 näitajat), mis tegutseb nii Rootsis kui ka Balti riikides. Jätkusuutlikkuse info kajastamise ulatust saab pankade puhul positiivselt seostada töötajate arvu suurenemisega, börsil noteerimisega ning GRI juhendi kasutamisega.

Pankade jätkusuutlikkuse info kajastamise praktika puhul paistab, et Balti riikides tegutsevatel pankadel on veel aruannetes ja veebilehtedel esitatud jätkusuutlikkuse näitajate ulatuse osas arenguruumi, et hakata rohkem näitajaid kajastama ning seekaudu suurendada läbipaistvust. Töö kitsaskohtadeks on pankade esitatud erinevad aruandlustüübid kolme aasta kohta, mistõttu jätkusuutlikkuse dimensioonide lõikes võis näitajate arv olla mõjutatud ning tulemuste võrdlemine polnud kõige täpsem. Samuti andmete kogumisel oli oht, et mõned näitajad jäid arvestamata kas sõnastuse või erinevate info esitusviiside tõttu.

Käesoleva töö edasiarenguna saaks uurida ka aruandluse muutust pärast Euroopa Komisjoni uue direktiivi jõustumist, põhinedes uutele jätkusuutlikkuse aruandluse standarditele. Samuti on võimalus uurida jätkusuutlikkuse info kajastamist suurema valimi peale või teises tööstuses. Autori enda panus käesoleva tööga on lisada kirjandusse tulemusi pankade

jätkusuutlikkuse info kajastamisest võrreldes nende veebilehtede ja aruannete sisu ning anda ülevaade Balti riikides tegutsevate pankade jätkusuutlikkuse info kajastamise praktikast.

Viidatud allikad

1. Aggarwal, P., & Kadyan, A. (2014). Greenwashing: The Darker Side Of CSR. *Indian Journal of Applied Research*, 5(2), 61–66.
<https://doi.org/10.15373/2249555X/MAR2014/20>
2. Bătae, O. M., Dragomir, V. D., & Feleagă, L. (2021). The relationship between environmental, social, and financial performance in the banking sector: A European study. *Journal of Cleaner Production*, 290. <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2021.125791>
3. Bouma, J. J., & Jeucken, M. (2017). *Sustainable Banking: The Greening of Finance*. New York: Routledge. Vaadatud 12.12.2021
[https://books.google.ee/books?hl=en&lr=&id=sk8PEAAAQBAJ&oi=fnd&pg=PP1&dq=Bouma,+J.+J.,+Jeucken,+M.,+%26+Klinkers,+L.+\(Eds.\).+\(2017\).+Sustainable+banking:+The+greening+of+finance.+New+York:+Routledge.&ots=IAKNxCHzUK&sig=b_pU6m062ec5m8bZP8sgwjPXRg&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false](https://books.google.ee/books?hl=en&lr=&id=sk8PEAAAQBAJ&oi=fnd&pg=PP1&dq=Bouma,+J.+J.,+Jeucken,+M.,+%26+Klinkers,+L.+(Eds.).+(2017).+Sustainable+banking:+The+greening+of+finance.+New+York:+Routledge.&ots=IAKNxCHzUK&sig=b_pU6m062ec5m8bZP8sgwjPXRg&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false)
4. Buallay, A. (2018). Is sustainability reporting (ESG) associated with performance? Evidence from the European banking sector. *Management of Environmental Quality: An International Journal*, 30. <https://doi.org/10.1108/MEQ-12-2017-0149>
5. Carè, R. (2018). *Sustainable Banking: Issues and Challenges*. Cham: Springer. Vaadatud 08.12.2021
<https://books.google.ee/books?id=ZRRSDwAAQBAJ&printsec=frontcover#v=onepage&q&f=false>
6. Dabic, M., Colovic, A., Lamotte, O., Painter, M., & Brozovic, S. (2016). Industry-specific CSR: Analysis of 20 years of research. *European Business Review*, 28, 250–273.
<https://doi.org/10.1108/EBR-06-2015-0058>
7. Davis, G. F., & Kim, S. (2015). Financialization of the Economy. *Annual Review of Sociology*, 41(1), 203–221. <https://doi.org/10.1146/annurev-soc-073014-112402>
8. Directive 2014/95/EU of the European Parliament and of the Council of 22 October 2014 amending Directive 2013/34/EU as regards disclosure of non-financial and diversity information by certain large undertakings and groups. (2014). *Official Journal of the European Union*. Vaadatud 26.12.2021 <http://data.europa.eu/eli/dir/2014/95/oj/eng>

9. Dropulić, I., & Čular, M. (2019). The effect of corporate social disclosure practice on reporting quality: Evidence from the insurance sector in Croatia. *Management: Journal of Contemporary Management Issues*, 24(2), 23– 38. <https://doi.org/10.30924/mjcmi.24.2.3>
10. Elkington, J. (1997). *Cannibals with Forks: The Triple Bottom Line of 21st-Century Business*. Oxford: Capstone. Vaadatud 28.11.2021
<https://www.sdg.services/uploads/9/9/2/1/9921626/cannibalswithforks.pdf>
11. Elkington, J., & Wheeler, D. (2001). The end of the corporate environmental report? Or the advent of cybernetic sustainability reporting and communication. *Business Strategy and the Environment*, 10(1). [https://doi.org/10.1002/1099-0836\(200101/02\)10:1%3C1::AID-BSE274%3E3.0.CO;2-0](https://doi.org/10.1002/1099-0836(200101/02)10:1%3C1::AID-BSE274%3E3.0.CO;2-0)
12. Esteban-Sanchez, P., de la Cuesta-Gonzalez, M., & Paredes-Gazquez, J. D. (2017). Corporate social performance and its relation with corporate financial performance: International evidence in the banking industry. *Journal of Cleaner Production*, 162, 1102–1110. <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2017.06.127>
13. Euroopa Kontrollikoda. (2019). *Jätkusuutlikkuse aruandlus: Ülevaade ELi institutsioonidest ja asutustest*. Vaadatud 28.11.2021
https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/RCR_Reporting_on_sustainability/RCR_Reporting_on_sustainability_ET.pdf
14. European Parliament. (2022). *Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on Corporate Sustainability Due Diligence and amending Directive (EU) 2019/1937*. Vaadatud 27.02.2022
https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/1_1_183885_prop_dir_susta_en.pdf
15. Finance Latvia Association. (n.d.). *Industry data*. Vaadatud 26.02.2022
<https://www.financelatvia.eu/en/industry-data/>
16. Finantsinspektsioon. (2021). *Eesti finantsteenuste turg 30. juuni 2021 seisuga*. Vaadatud 26.02.2022 <https://www.fi.ee/et/publikatsioonid/eesti-finantsteenuste-turg-30-juuni-2021-seisuga>
17. Finantsinspektsioon. (n.d.). *Eestis tegutsevad pangad ja krediidiandjad*. Vaadatud 25.02.2022 [https://www.fi.ee/et/eestis-tegutsevad-pangad-ja-krediidiandjad?st\[32\]=32&st\[29\]=29&st\[33\]=33&st\[34\]=34](https://www.fi.ee/et/eestis-tegutsevad-pangad-ja-krediidiandjad?st[32]=32&st[29]=29&st[33]=33&st[34]=34)

18. Georgiadou, E., & Nickerson, C. (2020). Exploring strategic CSR communication on UAE banks' corporate websites. *Corporate Communications: An International Journal, ahead-of-print*. <https://doi.org/10.1108/CCIJ-02-2020-0044>
19. Global Reporting Initiative. (2011). *Jätkusuutlikkuse aruandluse juhend*. Vaadatud 05.12.2021 http://www.csr.ee/wp-content/uploads/2016/02/GRI_G3_1_Jatkusuutlikkuse-aruandluse-juhend1.pdf
20. Global Reporting Initiative. (2013). *GRI G4 Financial Services Sector Disclosures*. Vaadatud 20.02.2022 <https://www.globalreporting.org/search/?query=financial+service>
21. Global Reporting Initiative. (2021). *GRI Standards English Language*. Vaadatud 20.02.2022 <https://www.globalreporting.org/how-to-use-the-gri-standards/gri-standards-english-language/>
22. Global Reporting Initiative. (n.d.) *About GRI*. Vaadatud 12.12.2021 <https://www.globalreporting.org/about-gri/>
23. Gross, M. (2017). *Jätkusuutlikkust kirjeldava informatsiooni kajastamise praktika Eesti ettevõtetes aastatel 2014–2015*. Magistritöö. Tartu Ülikool, majandusteaduskond.
24. Gunawan, J., Permatasari, P., & Sharma, U. (2021). Exploring sustainability and green banking disclosures: A study of banking sector. *Environment, Development and Sustainability*. <https://doi.org/10.1007/s10668-021-01901-3>
25. Herzig, C., & Schaltegger, S. (Eds.). (2011). *Corporate Sustainability Reporting. In Sustainability Communication*. Dordrecht: Springer. <https://doi.org/10.1007/978-94-007-1697-1>
26. Huang, D. Z. X. (2019). Environmental, social and governance (ESG) activity and firm performance: A review and consolidation. *Accounting & Finance*, 61, 335–360. <https://doi.org/10.1111/acfi.12569>
27. Hummel, K., Laun, U., & Krauss, A. (2021). Management of environmental and social risks and topics in the banking sector—An empirical investigation. *The British Accounting Review*, 53(1), 100921. <https://doi.org/10.1016/j.bar.2020.100921>
28. Kalmus, V. (2015). *Standardiseeritud kontentanalüüs*. Vaadatud 14.12.2021 <https://samm.ut.ee/kontentanalyyis>
29. Khan, H. Z., Bose, S., Mollik, A. T., & Harun, H. (2020). “Green washing” or “authentic effort”? An empirical investigation of the quality of sustainability reporting by banks.

- Accounting, Auditing & Accountability Journal*, 34(2), 338–369.
<https://doi.org/10.1108/AAAJ-01-2018-3330>
30. KPMG IMPACT. (2020). *The Time Has Come: The KPMG Survey of Sustainability Reporting 2020*. 63. Vaadatud 12.12.2021
<https://assets.kpmg/content/dam/kpmg/xx/pdf/2020/11/the-time-has-come.pdf>
31. Kurvits, K. (2016). *Veebilehtedel kajastatava ühiskondliku vastutuse info seos finantstulemustega Eesti ettevõtete näitel*. Bakalaureusetöö. Tallinna Tehnikaülikool, finantsarvestuse ja juhtimise õppekava.
32. Latvijas Banka. (n.d.). *Kredītu reģistra dalībnieki* [Krediidiregistris osalejad]. Vaadatud 26.02.2022 <https://www.bank.lv/darbibas-jomas/kreditu-registrs/dalibnieki>
33. Lietuvos Bankas. (n.d.-a). *Banks*. Vaadatud 26.02.2022 <https://www.lb.lt/en/fs-banks>
34. Lietuvos Bankas. (n.d.-b). *Financial market participants*. Vaadatud 26.02.2022
https://www.lb.lt/en/sfi-financial-market-participants?ff=1&market=1&type%5B%5D=3&business_form%5B%5D=82&business_form%5B%5D=110
35. Krätzig, S., & Warren-Kretschmar, B. (2014). Using Interactive Web Tools in Environmental Planning to Improve Communication about Sustainable Development. *Sustainability*, 6(1), 236–250. <https://doi.org/10.3390/su6010236>
36. Kuhlman, T., & Farrington, J. (2010). What is Sustainability? *Sustainability*, 2(11), 3436–3448. <https://doi.org/10.3390/su2113436>
37. Law of the Republic of Lithuania on Financial Reporting by Undertakings. (2015). *Valstybės Žinios*. Vaadatud 05.01.2022 <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/bfadd74232fb11e6a222b0cd86c2adfc?jfwid=bkaxlrqb>
38. Law on the Annual Financial Statements and Consolidated Financial Statements. (2015). *Latvijas Vestnesis*. Vaadatud 05.01.2022 <https://likumi.lv/ta/en/en/id/277779-law-on-the-annual-financial-statements-and-consolidated-financial-statements>
39. Liu, Y. (2015). *WEB COMMUNICATIONS ON CORPORATE SOCIAL RESPONSIBILITY OF CHINESE AND UNITED STATES FORTUNE 500 COMPANIES*. 59. Vaadatud 28.12.2021 <https://surface.syr.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1351&context=etd>

40. Lock, I., & Seele, P. (2015). Analyzing Sector-Specific CSR Reporting: Social and Environmental Disclosure to Investors in the Chemicals and Banking and Insurance Industry. *Corporate Social Responsibility and Environmental Management*, 22, 113–128. <https://doi.org/10.1002/csr.1338>
41. Lääts, K., Gross, M. & Haldma, T. (2017). Sustainability Reporting in Estonia: Patterns of Sustainability Information Disclosure in Estonian Companies. In: Horváth, P., Pütter, J. (eds) *Sustainability Reporting in Central and Eastern European Companies. MIR Series in International Business*. Cham: Springer. https://doi.org/10.1007/978-3-319-52578-5_4
42. Matuszak, Ł., & Róžańska, E. (2018). Online corporate social responsibility (CSR) disclosure in the banking industry: Evidence from Poland. *Proceedings of the 13 Th International Conference Accounting and Management Information Systems AMIS 2018*, 592–611. Vaadatud 28.12.2021 https://www.researchgate.net/profile/Camelia-Joldes/publication/338533729_Application_of_the_principal_components_analysis_on_Romanian_capital_market/links/5e19cc47299bf10bc3a4bc29/Application-of-the-principal-components-analysis-on-Romanian-capital-market.pdf#page=592
43. Nizam, E., Ng, A., Dewandaru, G., Nagayev, R., & Nkoba, M. A. (2019). The impact of social and environmental sustainability on financial performance: A global analysis of the banking sector. *Journal of Multinational Financial Management*, 49, 35–53. <https://doi.org/10.1016/j.mulfin.2019.01.002>
44. Novokmet, A. K., & Rogošić, A. (2016). Bank sustainability reporting within the GRI- G4 framework. *Zeszyty Teoretyczne Rachunkowości*, 109–124. Vaadatud 08.12.2021 http://bib.irb.hr/datoteka/860558.Kundid_Novokmet_Rogoi.pdf
45. Our Common Future: Report of the World Commission on Environment and Development. (1987). Vaadatud 31.10.2021 <https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/5987our-common-future.pdf>
46. Pajur, A. & Saaroja, A. (2020). *Jätkusuutlikkuse kajastamine eesti ettevõtete veebilehtedel ja selle seos majandusliku edukusega*. Magistritöö. Tartu Ülikool, ettevõtluse ja tehnoloogia juhtimise õppekava.
47. Raamatupidamise seadus (2012). *Riigi Teataja I*. Vaadatud 13.12.2021 <https://www.riigiteataja.ee/akt/125052012016#para24b1>

48. Risi, D. (2020). Time and Business Sustainability: Socially Responsible Investing in Swiss Banks and Insurance Companies. *Business & Society*, 59(7), 1410–1440.
<https://doi.org/10.1177/0007650318777721>
49. Rogošić, A. (2014). Corporate social responsibility reporting of the banks in Bosnia and Herzegovina, Croatia and Montenegro. *Theoretical and Applied Economics*, 21(9), 71–82. Vaadatud 12.12.2021 <http://store.ectap.ro/articole/1019.pdf>
50. Saveljeva, S. (2020). *Jätkusuutlikkuse aruandluse areng Eestis aastatel 2008–2018: börsiettevõtete näitel*. Magistritöö. Tallinna Tehnikaülikool, ärianduse ja majandusarvestuse õppekava.
51. Siew, R. Y. J. (2015). A review of corporate sustainability reporting tools (SRTs). *Journal of Environmental Management*, 164, 180–195.
<https://doi.org/10.1016/j.jenvman.2015.09.010>
52. United Nations. (n.d.). *Sustainability*. Vaadatud 31.10.2021 <https://www.un.org/en/academic-impact/sustainability>
53. Tagesson, T., Blank, V., Broberg, P., & Collin, S.-O. (2009). What explains the extent and content of social and environmental disclosures on corporate websites: A study of social and environmental reporting in Swedish listed corporations. *Corporate Social Responsibility and Environmental Management*, 16(6), 352–364.
<https://doi.org/10.1002/csr.194>
54. United Nations Department of Economic and Social Affairs. (n.d.). *THE 17 GOALS*. Vaadatud 31.10.2021 <https://sdgs.un.org/goals>
55. Villiers, C. de, & Maroun, W. (2017). *Sustainability Accounting and Integrated Reporting*. Routledge. Vaadatud 08.12.2021 <https://books.google.ee/books?id=Urw8DwAAQBAJ>
56. Vissak, T. (2005). *Ettevõtlike jätkusuutlikkuse hindamise teoreetilised alused*. Vaadatud 08.12.2021
https://www.researchgate.net/publication/5180595_Ettevotluse_jatkusuutlikkuse_hindamise_teoreetilised_alused
57. Wanderley, L. S. O., Lucian, R., Farache, F., & de Sousa Filho, J. M. (2008). CSR Information Disclosure on the Web: A Context-Based Approach Analysing the Influence of Country of Origin and Industry Sector. *Journal of Business Ethics*, 82(2), 369–378.
<https://doi.org/10.1007/s10551-008-9892-z>

58. Weber, O., & Feltham, B. (2016). *Sustainable Banking: Managing the Social and Environmental Impact of Financial Institutions*. Toronto: University of Toronto Press.
Vaadatud 30.12.2021 https://books.google.ee/books?id=_HmMCwAAQBAJ
59. Wu, M.-W., & Shen, C.-H. (2013). Corporate social responsibility in the banking industry: Motives and financial performance. *Journal of Banking & Finance*, 37(9), 3529–3547.
<https://doi.org/10.1016/j.jbankfin.2013.04.023>
60. Zimmermann, S. (2019). Same Same but Different: How and Why Banks Approach Sustainability. *Sustainability*, 11(8), 2267. <https://doi.org/10.3390/su11082267>

Lisa A

Valimis olevad pangad ja nende analüüsitud jätkusuutlikkuse info kajastamise allikad

Riik	Panga nimi	Allikas	
Eesti	Swedbank AS	https://www.swedbank.ee/ Aastaaruanne 2019 Aastaaruanne 2020 Aastaaruanne 2021	
		SEB Pank AS	https://www.seb.ee/ Aastaaruanne 2019 Aastaaruanne 2020 Aastaaruanne 2021
			AS LHV Group
	Luminor Bank AS		
		Coop Pank AS	
			Bigbank AS
Läti	Swedbank AS		
		AS SEB banka	
			AS Citadele banka
	Rietumu banka AS		

	Baltic International Bank SE	https://www.bib.eu Social responsibility and sustainable development report 2019 Social responsibility and sustainable development report 2020 Annual report 2021
	Signet Bank AS	https://www.signetbank.com Annual report 2019 Annual report 2020 Annual report 2021
Leedu	Swedbank AB	https://www.swedbank.lt/ Annual report of 2019 Annual report of 2020 Annual report of 2021
	AB SEB bankas	https://www.seb.lt/ Consolidated financial statements for 2019 Consolidated financial statements for 2020 Consolidated financial statements for 2021
	AB Šiaulių bankas	https://sb.lt/ Annual report for 2019 Annual report for 2020 Annual report for 2021
	UAB Medicinos bankas	https://www.medbank.lt/en/ Financial statements of 2019 Financial statements of 2020 Financial statements of 2021
	Revolut Bank UAB	https://www.revolut.com/ Annual financial statements 2019 Annual financial statements 2020 Annual financial statements 2021
	AB Mano bankas	https://mano.bank 2019 year financial report 2020 year financial report 2021 year financial report
	Rootsi, Balti riigid	Swedbank AB (Grupp)
	SEB AB	https://sebgroup.com Annual report 2019 Annual and sustainability report 2020 Annual and sustainability report 2021

Allikas: autori koostatud

Lisa B

Koostatud kodeerimisjuhend

Näitajad	Väärtused
Panga nimi	Vabatekst
Riik, kus pank tegutseb	Vabatekst
1. Üldised näitajad	
1.1 Jätkusuutlikkuse aruanne	Jah – 1/Ei – 0
1.2 Integreeritud aruanne	Jah – 1/Ei – 0
1.3 Aastaruanne	Jah – 1/Ei – 0
1.4 Kasutab GRI juhendit	Jah – 1/Ei – 0
1.5 Veebilehel jätkusuutlikkuse alamleht	Jah – 1/Ei – 0
1.6 Kajastatud säästva arengu eesmärgid	Jah – 1/Ei – 0
1.7 Kohalikul börsil noteeritud	Jah – 1/Ei – 0
1.8 Töötajate arv 31.12.2021 seisuga	Vabatekst
Jaotus	2. Majanduslikud näitajad
Rahalised näitajad	2.1 Tulud
	2.2 Tegevuskulud
	2.3 Personalikulud
	2.4 Investeeringud kogukonda
	2.5 Maksed riigile ja rahastajatele
	2.6 Jätkusuutlikkuse mõjuga toodete/teenuste rahaline väärtus
Mitterahalised näitajad	2.7 Tarnijatega seotud poliitika ja tavad
	2.8 Taristuinvesteeringud
	2.9 Tooteportfolio (nt sektorite, regioonide või suuruste kaupa)
	2.10 Finantsmõjud, -riskid või võimalused kliimamuutuste tõttu
Jaotus	3. Sotsiaalsed näitajad
Töötajad	3.1 Tööjõu kokkuvõte – töösuhted, piirkond, sugu, vanus
	3.2 Töötajate voolavus
	3.3 Töötajate areng ja heaolu
	3.4 Töötajate koolitamine
	3.5 Võrdõiguslikkusega arvestamine
Ühiskond	3.6 Töötajate vabatahtlik tegevus
	3.7 Kogukonda panustamine
	3.8 Sponsorlus ja toetused
	3.9 Inimõigustega arvestamine
Tootevastutus	3.10 Kliendiandmete kaitse
	3.11 Rahatarkuse arendamine
	3.12 Toodete ja teenuste õiglase disaini ja müügi eeskirjad

	3.13	Protseduurid sotsiaalsete riskide hindamiseks	Jah – 1/Ei – 0
	3.14	Töötajate pädevuse arendamine sotsiaalsete poliitikate rakendamiseks	Jah – 1/Ei – 0
Jaotus	4. Keskkondlikud näitajad		
Ressursside kasutamine	4.1	Kasutatud materjalid (mass või maht)	Jah – 1/Ei – 0
	4.2	Taaskasutus/sorteerimine	Jah – 1/Ei – 0
	4.3	Taastuenergia allikate kasutamine	Jah – 1/Ei – 0
	4.4	Energia tarbimine (maht)	Jah – 1/Ei – 0
	4.5	Vee tarbimine (maht)	Jah – 1/Ei – 0
	4.6	CO ₂ jalajälje jälgimine	Jah – 1/Ei – 0
	4.7	Jäätmed (mass või vähendamine)	Jah – 1/Ei – 0
Keskkondlik strateegia	4.8	Toodete ja teenuste keskkonna mõjuga arvestamine	Jah – 1/Ei – 0
	4.9	Keskkonnasõbralikud tooted ja teenused	Jah – 1/Ei – 0
	4.10	Keskkonnapoliitika (seatud kliimaeesmärk)	Jah – 1/Ei – 0
	4.11	Protseduurid keskkondlike riskide hindamiseks	Jah – 1/Ei – 0
	4.12	Töötajate pädevuse arendamine keskkondlike poliitikate rakendamiseks	Jah – 1/Ei – 0
	4.13	Rakendatud keskkondlike poliitikate hindamise sagedus/ulatus	Jah – 1/Ei – 0

Allikas: autori koostatud

Lisa C

Kodeerimisjuhendi kaudu kogutud andmed

Valimis olevate pankade üldiste näitajate tulemused

Näitajad		1. Üldised näitajad							
Panga nimi	Riik	1.1	1.2	1.3	1.4	1.5	1.6	1.7	1.8
Swedbank AS	Eesti	0	0	1	0	1	1	0	1931
AS SEB Pank		0	0	1	0	1	1	0	989
AS LHV Group		1	1	0	1	1	1	1	571
Luminor Bank AS		0	0	1	1	1	0	0	528
Coop Pank AS		0	1	0	0	1	1	1	284
Bigbank AS		0	1	0	1	1	0	0	251
Swedbank AS	Läti	0	0	1	0	1	1	0	1409
AS Citadele banka		1	0	0	0	1	1	0	837
AS SEB banka		0	0	1	0	1	1	0	1335
Rietumu Banka AS		1	0	0	1	1	1	0	558
Baltic International Bank SE		1	0	1	0	1	1	0	313
Signet Bank AS		0	0	1	0	1	1	0	150
Swedbank AB	Leedu	0	0	1	0	1	1	0	1818
AB SEB bankas		0	0	1	0	1	1	0	1487
AB Šiaulių bankas		0	1	0	1	1	0	1	789
UAB Medicinos bankas		0	0	1	0	1	0	0	307
Revolut Bank UAB		0	0	1	0	0	0	0	52
AB Mano bankas		0	0	1	0	0	0	0	64
Swedbank AB (Grupp)	Rootsi, Balti riigid	1	1	0	1	1	1	1	16565
SEB AB		1	1	0	1	1	1	1	15500

Allikas: autori koostatud

Eestis tegutsevate pankade majanduslike näitajate kajastamise tulemused

Eesti		2. Majanduslikud näitajad									
		Rahalised					Mitterahalised				
Pank	Allikas	2.1	2.2	2.3	2.4	2.5	2.6	2.7	2.8	2.9	2.10
Swedbank AS	2019	1	1	1	1	1	0	0	1	1	0
	2020	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1
	2021	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	Veebileht	0	0	0	0	0	0	1	1	0	1
AS SEB Pank	2019	1	1	1	1	1	0	0	1	1	1
	2020	1	1	1	1	1	0	0	1	1	1
	2021	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1
	Veebileht	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0
AS LHV Pank	2019	1	1	1	1	1	0	0	1	1	1
	2020	1	1	1	0	1	1	0	0	1	1
	2021	1	1	1	0	1	1	1	0	1	1
	Veebileht	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Luminor Bank AS	2019	1	1	1	0	1	0	1	0	1	1
	2020	1	1	1	0	1	0	1	0	1	1
	2021	1	1	1	0	1	0	1	0	1	1
	Veebileht	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1
Coop Pank AS	2019	1	1	1	0	1	0	0	0	1	0
	2020	1	1	1	0	1	0	1	1	1	1
	2021	1	1	1	0	1	0	0	1	1	1
	Veebileht	1	1	0	0	0	0	0	0	1	0
Bigbank AS	2019	1	1	1	1	1	0	1	0	1	0
	2020	1	1	1	1	1	0	1	0	1	0
	2021	1	1	1	1	1	0	1	0	1	1
	Veebileht	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0

Märkus: Tulbas „Allikas“ olevad aastaarvud viitavad nende aastate aruannetele, mis on lisa A tabelis välja toodud

Allikas: autori koostatud

Eestis tegutsevate pankade sotsiaalsete näitajate kajastamise tulemused

Eesti		3. Sotsiaalsed näitajad													
		Töötajad					Ühiskond					Tootevastutus			
Pank	Allikas	3.1	3.2	3.3	3.4	3.5	3.6	3.7	3.8	3.9	3.10	3.11	3.12	3.13	3.14
Swedbank AS	2019	0	0	1	1	0	1	1	1	0	1	1	0	0	0
	2020	1	0	1	1	1	1	1	1	0	1	0	0	0	0
	2021	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	1	0

AS Luminor Bank	2019	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0
	2020	0	1	0	0	0	1	0	1	0	0	1	0
	2021	0	0	0	0	0	1	0	1	0	1	1	1
	Veebileht	0	0	0	0	0	1	0	1	1	1	1	0
AS Coop Pank	2019	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	2020	0	1	0	0	0	0	0	1	0	1	0	0
	2021	1	1	0	1	1	1	1	1	0	1	1	1
	Veebileht	0	0	0	0	0	1	0	1	0	1	0	0
Bigbank AS	2019	0	1	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0
	2020	0	1	0	0	0	1	0	1	0	0	1	0
	2021	0	1	0	0	0	1	0	1	0	1	1	0
	Veebileht	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0

Allikas: autori koostatud

Lätis tegutsevate pankade majanduslike näitajate kajastamise tulemused

Läti		2. Majanduslikud näitajad									
		Rahalised					Mitterahalised				
Pank	Allikas	2.1	2.2	2.3	2.4	2.5	2.6	2.7	2.8	2.9	2.10
Swedbank AS	2019	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1
	2020	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	2021	1	1	1	1	1	1	1	0	1	1
	Veebileht	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1
AS Citadele banka	2019 aruanne	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0
	2020 aruanne	1	1	0	0	0	0	0	0	1	1
	2021 aruanne	1	1	0	1	0	1	1	1	1	1
	Veebileht	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
AS SEB banka	2019	1	1	1	1	1	0	0	0	1	1
	2020	1	1	1	1	1	1	1	0	1	1
	2021	1	1	1	1	1	1	1	0	1	1
	Veebileht	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1
Rietumu Banka AS	2019	0	0	0	1	0	0	1	1	1	0
	2020	0	0	0	1	0	0	1	1	1	0
	2021	0	0	0	1	0	0	1	1	1	1
	Veebileht	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0
Baltic International Bank SE	2019	1	0	0	0	0	0	0	1	0	1
	2020	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
	2021	1	1	1	1	1	0	0	1	1	0
	Veebileht	0	0	0	0	0	0	1	1	0	1

Signet Bank AS	2019	1	1	1	0	1	0	0	1	1	1
	2020	1	1	1	0	1	0	1	0	1	1
	2021	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1
	Veebileht	0	0	0	0	0	0	1	0	1	1

Allikas: autori koostatud

Lätis tegutsevate pankade sotsiaalsete näitajate kajastamise tulemused

Läti		3. Sotsiaalsed näitajad													
		Töötajad					Ühiskond					Tootevastutus			
Pank	Allikas	3.1	3.2	3.3	3.4	3.5	3.6	3.7	3.8	3.9	3.10	3.11	3.12	3.13	3.14
Swedbank AS	2019	0	0	1	1	1	0	1	1	0	1	1	0	0	0
	2020	0	0	1	1	1	1	1	1	0	1	1	0	1	1
	2021	0	0	1	1	1	0	1	1	1	1	1	0	1	1
	Veebileht	0	0	1	1	1	0	1	1	1	0	1	0	1	1
AS Citadele banka	2019	0	0	1	1	0	0	1	1	1	1	0	1	1	1
	2020	1	0	1	1	0	0	1	1	0	1	1	1	1	1
	2021	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	0	1	1
	Veebileht	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0
AS SEB banka	2019	0	0	1	1	0	0	1	1	1	1	1	0	1	1
	2020	0	0	1	1	1	0	1	1	1	1	1	0	1	1
	2021	0	0	1	1	1	0	1	1	1	1	1	0	1	1
	Veebileht	0	0	1	1	1	0	1	1	1	1	1	0	1	1
Rietumu Banka AS	2019	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	0	1	1	1
	2020	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	0	1	1	1
	2021	1	1	1	1	1	1	1	1	0	1	0	1	1	1
	Veebileht	0	0	1	1	1	1	1	1	0	0	0	0	1	1
Baltic International Bank SE	2019	1	1	1	1	0	0	1	1	0	1	0	1	1	1
	2020	0	0	1	1	0	1	1	1	0	0	0	1	1	1
	2021	0	0	0	1	0	0	1	1	0	0	1	0	1	1
	Veebileht	0	0	1	1	1	0	1	1	1	1	0	0	1	0
Signet Bank AS	2019	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1
	2020	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1
	2021	0	0	1	1	0	0	1	1	0	0	0	0	1	1
	Veebileht	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	1	0

Allikas: autori koostatud

Lätis tegutsevate pankade keskkondlike näitajate kajastamise tulemused

Läti		4. Keskkondlikud näitajad												
		Ressursside kasutamine							Keskkondlik strateegia					
Pank	Allikas	4.1	4.2	4.3	4.4	4.5	4.6	4.7	4.8	4.9	4.10	4.11	4.12	4.13
Swedbank AS	2019	0	1	1	0	0	1	1	1	1	0	0	1	0
	2020	0	1	1	0	1	1	1	1	1	0	1	0	1
	2021	0	1	1	0	0	1	1	1	1	1	1	1	0
	Veebileht	0	0	0	0	0	1	0	1	1	1	1	1	0
AS Citadele banka	2019	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	1	0	0
	2020	0	0	0	1	0	0	1	1	1	0	1	0	1
	2021	0	0	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1
	Veebileht	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0
AS SEB banka	2019	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0
	2020	0	0	0	0	0	1	0	1	1	1	1	0	0
	2021	0	0	0	0	0	1	0	1	1	1	1	0	1
	Veebileht	0	0	1	0	0	1	0	1	1	1	1	1	1
Rietumu Banka AS	2019	1	0	0	1	1	0	0	0	0	0	1	0	0
	2020	1	0	0	1	1	0	0	0	0	0	1	0	0
	2021	1	1	1	1	1	0	0	1	0	0	1	0	0
	Veebileht	0	0	1	0	0	1	0	1	0	0	1	1	0
Baltic International Bank SE	2019	1	1	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1
	2020	1	1	1	1	1	1	1	1	0	0	1	1	1
	2021	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	1	1	0
	Veebileht	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	1	0	1
Signet Bank AS	2019	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0
	2020	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	1	0	0
	2021	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1	1	1	0
	Veebileht	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	1	0	0

Allikas: autori koostatud

Leedus tegutsevate pankade majanduslike näitajate kajastamise tulemused

Leedu		2. Majanduslikud näitajad									
		Rahalised					Mitterahalised				
Pank	Allikas	2.1	2.2	2.3	2.4	2.5	2.6	2.7	2.8	2.9	2.10
Swedbank AB	2019	1	1	1	0	1	0	0	0	1	0
	2020	1	1	1	1	1	1	1	0	1	0
	2021	1	1	1	1	1	1	1	0	1	1
	Veebileht	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0
	2019	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1

AB SEB bankas	2020	1	1	1	1	1	1	1	0	1	1
	2021	1	1	1	1	1	1	0	0	1	1
	Veebileht	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1
AB Šiaulių bankas	2019	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1
	2020	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1
	2021	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1
	Veebileht	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
UAB Medicinos bankas	2019	1	1	1	1	1	0	0	0	1	0
	2020	1	1	1	0	1	0	0	0	1	0
	2021	1	1	1	0	1	0	0	0	1	1
	Veebileht	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Revolut Bank UAB	2019	1	1	1	0	1	0	1	0	1	0
	2020	1	1	1	0	1	0	1	0	1	0
	2021	1	1	1	0	1	0	1	0	1	0
	Veebileht	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
AB Mano bankas	2019	1	1	1	0	1	0	0	0	1	0
	2020	1	1	1	0	1	0	0	0	1	0
	2021	1	1	1	0	1	0	0	0	1	0
	Veebileht	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Allikas: autori koostatud

Leedus tegutsevate pankade sotsiaalsete näitajate kajastamise tulemused

Leedu		3. Sotsiaalsed näitajad													
Pank	Allikas	Töötajad					Ühiskond					Tootevastutus			
		3.1	3.2	3.3	3.4	3.5	3.6	3.7	3.8	3.9	3.10	3.11	3.12	3.13	3.14
Swedbank AB	2019	0	0	1	1	1	1	1	1	0	1	1	0	1	1
	2020	0	0	1	1	1	1	1	1	0	1	1	0	1	1
	2021	0	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	1	1
	Veebileht	0	0	1	1	1	1	1	1	1	0	1	0	1	0
AB SEB bankas	2019	1	1	1	1	0	0	1	1	1	1	0	1	1	1
	2020	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1
	2021	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	1	0
	Veebileht	0	0	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1
AB Šiaulių bankas	2019	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1
	2020	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1
	2021	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1
	Veebileht	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	2019	0	0	1	1	0	0	0	1	1	0	0	0	1	0
	2020	0	0	1	1	0	0	0	1	1	0	0	0	1	0

SEB AB	2019	0	0	0	0	0	1	0	1	1	1	1	0	1
	2020	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	2021	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	Veebileht	0	0	0	0	0	1	0	1	1	1	1	1	1

Allikas: autori koostatud

Lisa D

Pankade jätkusuutlikkuse näitajate koguarvust aruannetes ja veebilehtedel

Pank	Majanduslikud näitajad	Sotsiaalsed näitajad	Keskkondlikud näitajad	Kokku	Osakaal maksimumist
Swedbank AS	29	36	27	92	62%
SEB Pank AS	26	35	14	75	51%
AS LHV Pank	23	38	43	104	70%
Luminor Bank AS	23	37	16	76	51%
Coop Pank AS	23	23	17	63	43%
Bigbank AS	23	38	14	75	51%
Eesti pangad kokku	147	207	131	485	55%
Swedbank AS	30	36	31	97	66%
AS SEB banka	27	39	20	86	58%
AS Citadele banka	14	33	21	68	46%
Rietumu banka AS	14	44	20	78	53%
Baltic International Bank SE	14	32	31	77	52%
Signet Bank AS	26	16	12	54	36%
Läti pangad kokku	125	200	135	460	52%
Swedbank AB	23	40	24	87	59%
AB SEB bankas	28	47	31	106	72%
AB Šiaulių bankas	27	39	24	90	61%
UAB Medicinos bankas	19	18	8	45	30%
Revolut Bank UAB	18	22	5	45	30%
AB Mano bankas	15	13	1	29	20%
Leedu pangad kokku	130	179	93	402	45%
Swedbank AB (Grupp)	33	52	52	137	93%
SEB AB	35	50	39	124	84%

Allikas: autori koostatud

Summary

SUSTAINABILITY REPORTING PRACTICE IN BALTIC BANKS

Kätlin Eveli Epner

Sustainability is a term that is becoming more popular as environmental and social issues raise concerns about the opportunities of the future generations. The United Nations has created an action plan with 17 goals for sustainable development and the European Commission has set requirements for companies to disclose their activities and impact. Thus, companies are under pressure to follow the principles of sustainability with their business strategies and inform about impact by using reports and websites. Different reporting frameworks are used to ensure that published sustainability indicators are consistent and comparable. Global Reporting Initiative (GRI) guidelines, which reflect economic, environmental and social metrics, are the most widely used sustainability reporting frameworks.

Banks are examined in this thesis as they have major impact on the development of society and the environment in their role as intermediaries by providing essential financial services. That means banks can contribute to sustainability indirectly through their customers. Thus, the actions of banks are important for the stakeholders and the practice of disclosing banks' sustainability information must be transparent and extensive.

The aim of this bachelor's thesis was to provide an overview of the sustainability reporting practice in Baltic banks, based on the GRI framework. A comparison was made between the Baltic countries and of the content of reports and websites. Also, an assessment of the development in sustainability reporting during 2019–2021 was made. Chosen sustainability indicators (10 economic, 14 social and 13 environmental indicators) were collected from 2019–2021 reports and websites of 20 banks that are operating in the Baltics. The sample consisted of six banks with the biggest market shares that disclosed non-financial information about at least one sustainability dimension from each Baltic country and two Swedish main branches of Swedbank and SEB as they also share info about their branches in the Baltics.

After the analysis, it appeared that throughout the years 2019–2021 on average the number of sustainability indicators increased in reports for all the Baltic countries and the most popular form of reporting being annual reports. Of the Baltic countries, banks operating in Estonia on average provide the most sustainability data in their reports and on websites. All the banks in the sample on average disclosed less data on their websites than in reports. Banks that

use the GRI guidelines on average publish more indicators in their reports compared to banks that don't use any guidelines. Banks that are listed on a local stock exchange report more sustainability info than other banks in the sample. The extent of sustainability disclosure is positively related to the number of employees – the more employees the bank has, the more indicators are reported.

As a further development of this work, the change in reporting after the application of the new European Commission Directive, a larger sample or another industry could also be examined. Author's own contribution is to share the results of banks' sustainability information coverage compared to the content of their websites and reports and an overview of sustainability reporting practice in the Baltic banks.

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Kätlin Eveli Epner,

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) minu loodud teose „Jätkusuutlikkuse info kajastamise praktika Balti riikide pankades”, mille juhendaja on Kertu Lääts, reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada digitaalarhiivi DSpace kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
2. Annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace kaudu Creative Commons litsentsiga CC BY NC ND 3.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
3. Olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
4. Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Kätlin Eveli Epner
12.05.2022